

**PENGLIBATAN MASYARAKAT DALAM PEMULIHARAAN
KAWASAN WARISAN DI PUSAT BANDARAYA IPOH, PERAK**

OLEH

MOHD JAKI BIN MAMAT

September 2014

**PENGLIBATAN MASYARAKAT DALAM PEMULIHARAAN
KAWASAN WARISAN DI PUSAT BANDARAYA IPOH, PERAK**

OLEH

MOHD JAKI BIN MAMAT

**Tesis yang diserahkan untuk
memenuhi keperluan bagi
Ijazah Doktor Falsafah**

September 2014

RUJUKAN & BIBLIOGRAFI

A.F. Mohd-Isa, Z. Zainal-Abidin, A.E Hashim, *Built Heritage Maintenance: A Malaysian Perspectives* (2011), *Procedia Engineering*, vol. 20, pp. 213 – 221.

A Ghafar Ahmad, *British Colonial Architecture in Malaysia 1800-1930* (1997), Museums Association of Malaysia, Kuala Lumpur.

A Ghafar Ahmad, *Pemuliharaan Bangunan Warisan Di Malaysia – Pengalaman dan Cabaran Masa Hadapan*, Siri Ceramah Umum Perlantikan Profesor, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.

Abdur-Razzaq Lubis, *Ipoh; The City that Tin Build – A Guide to the Heritage Sites and Building of Perak State Capital* (1999), Kerajaan Negeri Perak.

Akta Warisan Kebangsaan 2005, D.R. 29/2005, Parlimen Malaysia.

Alan M. Foster, *Building Conservation Philosophy for Masonry Repair: Part 1, "Ethics"*, (2010), *Structural Survey*, vol. 28 No. 2, pp. 91-107.

Alan M. Foster, *Maintenance for Historic Building: A Current perspective* (2009), *Structural Survey*, vol. 27, No. 3, pp. 210-229.

Alen Brine dan John Feather, *The information needs of UK historic houses: mapping the ground* (2009), *Journal of Documentation*, Vol. 66 No. 1, 2010, pp. 28-45.

Alessio Jan D’Auria, *City Networks and Sustainability: The Role of Knowledge and of Cultural Heritage in Globalization* (2001), *International Journal of Sustainability in Higher Education*, vol. 2, No. 1, pp 38-47.

Alison Abbot, *Urban Decay* (2012), *Journal of Nature*, Vol. 490, pp. 162-164.

Alix Slater, *Understanding individual membership at heritage sites* (2010), *International Journal Of Culture, Tourism And Hospitality Research* , vol. 4 NO. 1, pp. 44-56.

Alvaro Higuera, *Cultural Heritage Management in Peru: Current and Future Challenges* (2008), Chapter 54, *Handbook of South American Archaeology*, Springer, New York.

Alvin C. Burns dan Ronald F. Bush, *Marketing Research (third edition)* (2000), Prentice Hall International, Inc. New Jersey 07458, USA.

Amy E. Facca dan J. Winthrop Aldrich, *Putting the Past to Work for the Future* (2011), *The Public Historian*, vol. 33, No. 3, pp. 38–57.

Ana Bedate, Luis César Herrero, José Ángel Sanz, *Economic valuation of the*

cultural heritage: application to four case studies in Spain (2004), *Journal of Cultural Heritage*, vol. 5, pp. 101–111.

Ana Pereira Roders dan Ron van Oers, *Editorial: bridging cultural heritage and sustainable development* (2011), *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, vol. 1 No. 1, pp. 5-14.

Andrea Báez dan Luis César Herrero, *Using contingent valuation and cost-benefit analysis to design a policy for restoring cultural heritage* (2011), *Journal of Cultural Heritage*-2493, pp. 1-11

Andrew Flinn, Mary Stevens dan Elizabeth Shepherd, *Whose memories, whose archives? Independent community archives, autonomy and the mainstream* (2009), *Arch Sci* vol. 9, pp. 71–86.

Andrew Hargreaves, *Building communities of place: Habitual movement around significant places*, (2004), *Journal of Housing and the Built Environment*, vol. 19, pp 49–65.

Andrew Mitchell dan Malcolm Kirkup, *Retail Development and Urban Reeneration: A Case Study of Castle Vale* (2003), *International Journal of Retail and Distribution Management*. Vol. 31. Number 9. pp 451-458.

Andy S. Choi, Brent W. Ritchie, Franco Papandrea dan Jeff Bennett, *Economic valuation of cultural heritage sites: A choice modeling approach* (2010), *Tourism Management*, vol. 31, pp. 213–220,

Anita Smith, *Building Capacity in Pacific Island Heritage Management: Lessons from Those Who Know Best* (2007), *Archaeologies: Journal of the World Archaeological Congress*.

Antonio Frattari & David Lawrence, *Envelope Within An Envelope: An Fm Approach To Adaptive Re-Use Of Redundant Barns* (2007), *Facilities*, Vol. 25 No. 3/4, pp. 127-136.

Arazi Idrus, Faris Khamidi & Mahmoud Sodangi, *Maintenance Management Framework for Conservation of Heritage Buildings in Malaysia* (2010), *Modern Applied Science*, vol. 4, No. 11

Ashworth, G.J. and Voogd, H. 1988. *Marketing the city: Concepts, processes and Dutch applications*. *Town Planning Review*, vol. 59, issue 1, page 65-79.

Australian Heritage Commission (2000), *Protecting Local Heritage Places – A National Guide for Local Government and the Community*, Australia Heritage Commission, Canberra, Australia.

Baibie, E. *Survey Research Method* (2nd Ed.) (1990), Belmont CA; Wadsworth Publishing Company.

B. J. Smith, J. A. Baptista-Neto, M. A. M. Silva, J. J. McAlister, P. A. Warke & J.

M. Curran, *The decay of coastal forts in southeast Brazil and its implications for the conservation of colonial built heritage* (2004), *Environmental Geology*, vol. 46, pp. 493–503.

Bill Pitkin, *Community Informatics for Community Development: the “Hope or Hype” Issue Revisited* (2006), *Networked Neighbourhoods*, Part B, Pages 77-98.

Brenda S A Yeoh dan Shirlena Huang, *The conservation-redevelopment dilemma in Singapore - The case of the Kampong Glam historic district* (1996), *Cities*, vol. 13, No. 6, pp. 411-422.

Brendan Williams, *Fiscal Incentives and Urban Regeneration in Dublin 1986-2005*(2006), *Journal of Property Investment & Finance*, Vol. 24 No. 6, pp. 542-558.

Brian Wood, *The Role Of Existing Buildings In The Sustainability Agenda* (2006), *Facilities* vol. 24 No. 1/2, pp. 61-67.

Buku Data Asas Negeri Perak 2008 (2009), Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak (UPEN)

Jan K. Brueckner dan Robert W. Helsley, *Sprawl and Blight* (2011), *Journal of Urban Economics*, vol. 69, pp. 205-213.

Carlos J. Lopes Balsas, *City Centre Revitalization in Portugal; Lesson From Two Medium Cities* (2000), *Cities*, vol. 17, No. 1, pp. 19-31.

Carol A.B. Warren dan Tracy X. Karner (2005) *Discovering Qualitative Methods-Field Research, Interview and Analysis*, Roxbury Publishing Company, Los Angeles.

Charles N. Lebeaux, *Can Subsidies Solve America's Problems?* (Aug 1965) *ABI/INFORM Global*, *Nation's Business* (pre-1986); 53, 8; pg. 34.

Cheryl L. Wagner & Maria E. Fernandez-Gimenez, *Effects of Community-Based Collaborative Group Characteristics on Social Capital* (2009), *Environmental Management*, vol. 44, page 632–645.

Christian OST & Nathalie Van Droogenbroeck, *Report On Economics Of Conservation - An appraisal of Theories, principles and methods* (1998), ICOMOS International Economics Committee.

Christopher Tweed dan Margaret Sutherland, *Built cultural heritage and sustainable urban development* (2007), *Landscape and Urban Planning* 83, pp. 62–69.

Chua Yan Piaw, *Kaedah Penyelidikan, Edisi Kedua* (2011), McGraw-Hill (Malaysia) Sdn. Bhd. Kuala Lumpur.

Claire Freeman dan Oliver Buck, *Development of an ecological mapping methodology for urban areas in New Zealand* (2003), *Landscape and Urban*

Planning, vol. 63, pp. 161–173.

Craig Langston & Li-Yin Shen, *Application of Adaptive Reuse Potential Model in Hong Kong – A Case Study of Lui Seng Chun* (2007), *International Journal of Strategic Property Management*, Vol. 11, pp. 193-207.

David A. Aaker, V. Kumar, George S. Day dan Meredith Lawley, *Marketing Research – The Pacific Rim Edition* (2005), John Wiley & Sons Australia, Ltd. QLD Australia.

David Durling, *Discourses on Research and the PhD in Design* (2002), *Quality Assurance in Education*, vol. 10, No. 2, pp 79-85.

David W. Johnson dan Frank P. Johnson, *Joining Together; Group Theory & Group Skills* (2006) Ninth Edition, Pearson Education Inc.

David Walters, *Designing Community – Charrettes, Masterplans and Form-based Codes* (2007), Architecture Press – Elsevier Ltd. Burlington, USA.

David Wilkinson dan Peter Birmingham (2003), *Using Research Instruments A guide for Researchers*, Routledge Falmer – Taylor & Francis Group, London.

Department of Planning and Community Development, Kerajaan Negeri Victoria, Laman web rasmi; <http://www.dpcd.vic.gov.au/>

Deraf Laporan Teknikal Rancangan Struktur Negeri Perak 2001-2020, Oktober 2002, Jabatan Perancangan & Desa Semenanjung Malaysia dengan kerjasama Erarancang Sdn. Bhd., Ipoh, Perak

Derek Worthing dan John Caunsell, *Issues arising from computer-based recording of heritage sites* (1999), *Structural Survey*, Volume 17, Number 4, pp. 200–210.

Derek Worthing dan Stephen Bond, *Managing Built Heritage: the role of cultural significance* (2008), Blackwell Publishing Ltd. Victoria, Australia.

Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP), *Ensiklopedia Dunia Jilid 17 (Per-Pyt)*, Kuala Lumpur.

Dewan Bahasa dan Pustaka, *Pusat Rujukan Persuratan Melayu (Kamus Maya)*, <http://prpm.dbp.gov.my/>.

Dewan Bahasa dan Pustaka, *Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM)*, Laman web rasmi; <http://prpm.dbp.gov.my>

Dominic Medway & Gary Warnaby, *Alternative Perspectives On Marketing And The Place Brand* (2008), *European Journal of Marketing*, vol. 42 No. 5/6, pp. 641-653.

Donald Ary, Lucy Cheser Jacobs dan Chris Sorensen (2010), *Introduction To*

Research in Education, Wadsworth Cenage Learning, Canada.

Donald R. Cooper dan Pamela S. Schindler (2008), *Business Research Methods*, McGraw-Hill/Irwin, New York.

Dong Wang, *Internationalizing heritage: UNESCO and China's Longmen Grottoes* (2010), *China Information*, vol. 24(2), pp.123–147.

Douglas S. Noonan & Douglas J. Krupka, *Determinants Of Historic And Cultural Landmark Designation: Why We Preserve What We Preserve*, (2009), *J Cult Econ* Vol. 34, pp. 1–26.

Draf Rancangan Tempatan Ipoh 2020 oleh Majlis Bandaraya Ipoh yang dipamerkan kepada umum pada 23 Julai 2010

Draf Rancangan Tempatan Ipoh 2020, Majlis Bandaraya Ipoh/Jabatan Perancangan Bandar Dan Desa Semenanjung Malaysia/Jabatan Perancangan Bandar Dan Desa Perak Darul Ridzuan (2010) – sebelum pendengaran dan bantahan awam.

Draf Rancangan Tempatan Kawasan Majlis Perbandaran Taiping sehingga 2010 (2005), Majlis Perbandaran Taiping.

E. Franklin Dukes, *Rethinking Community Involvement For Superfund Site Reuse: The Case for Consensus-Building in Adaptive Management* (2007) , *Reclaiming the Land*, Pages 211-243

E. Wanda George, *Intangible cultural heritage, ownership, copyrights, and tourism* (2010), *International Journal Of Culture, Tourism And Hospitality Research*, vol. 4, no. 4, pp. 376-388.

E'lise Meyer, Pierre Grussenmeyer, Jean-Pierre Perrin, Anne Durand dan Pierre Drap, *A web information system for the management and the dissemination of Cultural Heritage data* (2007), *Journal of Cultural Heritage*, vol. 8, pp. 396-411.

Emilio Foxell and Aloisia de Trafford, *Repositioning Malta as a cultural heritage destination* (2010), *International Journal Of Culture, Tourism And Hospitality Research*, vol. 4 no. 2, pp. 156-168.

Ensiklopedia maya Bandaraya Melbourne, Laman web rasmi; oleh School of Historical Studies, Department of History, The University of Melbourne <http://www.emelbourne.net.au/>

Eric de Noronha Vaz, Pedro Cabral, Mário Caetano, Peter Nijkamp dan Marco Painho, *Urban heritage endangerment at the interface of future cities and past heritage: A spatial vulnerability assessment* (2012), *Habitat International*, vol. 36, pp. 287-294.

Erik W. Matson, *Can Cities Market Themselves Like Coke and Pepsi Do?* (1994), *International Journal of Public Sector Management*, vol. 7, No. 2, pp. 35-41.

Erika J. Techera, *Safeguarding cultural heritage: Law and policy in Fiji* (2011), *Journal of Cultural Heritage*, vol. 12, pp. 329–334.

Esra Kurul, *A Qualitative Approach to Exploring Adaptive Re-Use Processes* (2007) *Facilities*, vol. 25, No. 13/14, pp. 554-570.

Esther H.K. Yung dan Edwin H.W. Chan, *Problem issues of public participation in built-heritage conservation: Two controversial cases in Hong Kong* (2011), *Habitat International*, vol. 35, pp. 457-466.

Fatimah Hassan, *Pemasaran Tempat; Pendekatan Pembangunan Wilayah* (2009), *Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang*.

Ferhan Gezici dan Ebru Kerimoglu, *Culture, tourism and regeneration process in Istanbul* (2010), *International Journal Of Culture, Tourism And Hospitality Research*, vol. 4, no. 3, pp. 252-265.

Florian Steinberg, *Conservation and Rehabilitation of Urban Heritage in Developing Countries* (1996), *Habitat Intl.* vol. 20, No. 3, pp. 463-475.

Francisco Loforte Ribeiro & Sofia Isabel Videira, *Management of the built heritage in the Lisbon's central downtown* (2008), *International Journal of Housing Markets and Analysis*, vol. 1 No. 2, pp. 110-124.

Francesco Bandarin, Jyoty Hosagrahar dan Frances Sailer Albernaz, *Why Development Needs Culture* (2011), *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, vol 1, No. 1, pp 15-25.

Fucon, *America The Beautiful; let's not lose it* (1968), *ABI/INFORM Global, Changing Times (pre-1986)*, vol.17, No. 9; pg. 25.

G. Munda, *Valuation of Sustainable Development Policies: Social Multi-Criteria Evaluation* (2008), *Sustainable Development and Environmental Management: Experiences and Case Studies*, pp. 33-46.

Gary Warnaby & Barry J. Davies, *Commentary: Cities as Service Factories? Using Servuction System for Marketing Cities as Shopping Destination* (1997), *International Journal of Retail & Distribution Management*, Volume 25, Number 6, pp. 204-210.

Gavin Eccles dan Jorge Costa, *Perspectives on tourism development* (1996), *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Vol. 8/7, pp. 44–51.

Gay, D. & Diehl, E. (1990). *Research method*, Academic Press, New York.

Georgina Whyatt, *Town Center Management: How Theory Inform A Strategic Approach* (2004), *International Journal Of Retail & Distribution Management*, Volume 32, Number 7, pp. 346-353.

George Town World Heritage Inc., The World Heritage Site Office, Laman web rasmi; <http://www.gtwhi.com.my/>.

Gert-Jan Hospers, *Place Marketing in Europe: The Branding of the Oresund Region*, (2004), *Intereconomics*, vol. 39, Number 5, pp. 271-279.

Gideon Kanner, *Detroit and the Decline of Urban America* (2013), *Michigan State Law Review* 1547.

Gill Burke, *The Tin Crisis* (1986), Institute of Strategic and International Studies (ISIS) Malaysia, Kuala Lumpur.

Giovanni Razzu, *Urban redevelopment, cultural heritage, poverty and redistribution: the case of Old Accra and Adawso House* (2005), *Habitat International*, vol. 29, pp. 399–419.

Grace K.L. Lee dan Edwin H.W. Chan, *Evaluation of the urban renewal projects in social dimensions* (2010), *Property Management*, vol. 28 No. 4, pp. 257-269.

Gurmeet S. Rai, *Community Involvement and Development in Conservation Practice: Learning from the field* (2009), Penang international conference on sustainable Cultural development; the economics of heritage revitalization 8TH - 9TH OCTOBER 2009, Pulau Pinang

Gustavo F. Araoz, *Preserving heritage places under a new paradigm* (2011), *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, vol. 1 No. 1, pp. 55-60.

H. Conway Belfield (Residen British Selangor ke 8), *Hanbook of The Federated Malay State – 2nd Edition* (1902), Edward Stanford, 14-14, Long Acre, W.C, London

Hal Moggridge, *Visual analysis: tools for conservation of urban views during development* (2010), *World Heritage Papers 27, Managing Historic Cities*, World Heritage Centre, UNESCO,

Harry Smith dan Emilio Jose´ Luque-Azcona, *The historical development of built heritage awareness and conservation policies: a comparison of two World Heritage Sites: Edinburgh and Salvador do Bahia* (2010), *GeoJournal*

Heath McDonald, *Understanding the antecedents to public interest and engagement with heritage*, *European Journal of Marketing* (2011), Vol. 45 No. 5, pp. 780-804.

Heather Chapman dan Judith Stillman (2007), *Melbourne Then & Now*, Anova Books Company Ltd. London.

Heritage Commission, 1998, *Protecting Local Heritage Places: A Guide For Communities*, Australian Heritage Commission, Canberra.

Ho Tak Ming, *When Tin Was King* (2009), Perak Academy, Ipoh, Perak.

ICOMOS – The Burra Charter - *The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance* (1999), Australian ICOMOS Inc. 2000, Deakin University, Australia

ICOMOS – The Declaration of Dresden, symposium di Dresden, 15 – 19 November 1982 bertajuk "*Reconstruction of Monuments Destroyed by War*", dianjurkan oleh the ICOMOS National Committee of the German Democratic Republic.

ICOMOS – The New Zealand Charter (2010), the Conservation of Places of Cultural Heritage Value, Revised 2010, The New Zealand National Committee of the International Council on Monuments and Sites, Auckland.

ICOMOS, *Conservation Economics*, International Scientific Committee (1993); <http://www.international.icomos.org/home.htm>

ICOMOS, *Guidelines For Education And Training in The Conservation of Monuments, Ensembles and Sites* (1993); Http://Www.Icomos.Org/Docs/Guidelines_For_Education.Html

ICOMOS, *The ICOMOS Charter For The Interpretation And Presentation of Cultural Heritage Sites*, Ratified by the 16th General Assembly of ICOMOS, Québec (Canada), on 4 October 2008

ICOMOS, *Tourism at world heritage cultural sites: the site manager's hand book* (1993) International Scientific Committee on Cultural Tourism; <http://www.international.icomos.org/home.htm>

ICOMOS, *Washington Charter – 1987, Charter For The Conservation Of Historic Towns And Urban Areas*, <http://www.international.icomos.org/centre-doc-icomos@unesco.org>

Ipoh Echo, Laman web rasmi; <http://ipohecho.com.my>

Ipoh World, Laman web rasmi; <http://www.ipohworld.org>

Irit Amit-Cohen, *Synergy between urban planning, conservation of the cultural built heritage and functional changes in the old urban center—the case of Tel Aviv* (2005), *Land Use Policy*, vol. 22, pp. 291–300.

Isabelle Boydens dan Seth Van Hooland, *Hermeneutics applied to the quality of empirical databases* (2010), *Journal of Documentation*, Vol. 67 No. 2, pp. 279-289, Emerald Group Publishing Limited 0022-0418.

J. Gahan – Fisca measures in promoting urban regeneration: *Custom House Docks, Dublin*

J. M. Fuentes, E. Gallego, A. I. García dan F. Ayuga (2010), *New uses for old traditional farm buildings: The case of the underground wine cellars in Spain*, *Land*

Use Policy, Volume 27, Issue 3, Pages 738-748.

Jabatan Perangkaan Malaysia Negeri Perak, *Statistik Utama Perak 2008* (2009), Jabatan Perangkaan Malaysia.

Jabatan Warisan Negara, Kementerian Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan Malaysia, Laman web rasmi; <http://www.warisan.gov.my>

Jack K. Shu, *The Role Of Understanding Urban Ecosystems In Community Development* (2003), Understanding Urban Ecosystems, Section I, Pages 39-45.

Jack Rothman, John L. Erlich dan John E. Tropman (Editor), *Strategies of community intervantion* (5th edition) (1995), F.E. Peacock Publisher, Inc, Itasca, Illinois.

James Douglas, *Building Adaptation* (2006), 2nd edition, Elsevier Ltd. Great Britain.

Janice Francis-Lindsay, *The Intrinsic Value of Cultural Heritage and its Relationship to Sustainable Tourism Development: The Contrasting Experiences of Jamaica and Japan* (1999), Caribbean Quarterly. 2009. Vol. 55, Iss. 2, p. 151.

Jim Berry, Stanley McGreal dan Bill Deddis (editors), *Urban Regeneration – Property Investment and Development*, E & FN Spon, Suffolk, Great Britain.

Jim Smith, *Cost Budgeting in Conservation Management Plans for Heritage Building* (2005), Structural Survey, Vol. 23, No. 2, pp. 101-110.

John Curwin dan Roger Slater, *Quantitative Methods for Bussiness Decisions (fifth Edition)* (2002), Thomson Learning, London.

John G. Hunt, *Forms of Participation in Urban Redevelopment Projects; The differing roles of public and stakeholder contributions to design decision making processes*, (2006), Innovations in Design & Decision Support Systems in Architecture and Urban Planning Part 5, Pages 375-390.

John Hudson & Philip James, *The Changing Framework for Conservation of the Historic Environment* (2007), Structural Survey, Vol. 25 No. 3/4, , pp. 253-264.

John Hudson, *Boundaries & Conservation* (2000), Structural Survey, Volume 18, Number 5, pp. 192-194.

John Mansfield, *Evolving heritage control and practice: the case of Anglican churches in English parishes* (2007), Structural Survey, Vol. 25 No. 3/4, pp. 265-278.

Johnson, B. C., & Nelson, J. K. (1986). *Practical measurement for evaluation in physical education* (4th ed.), Burgess Publishing, USA.

Johnson, B., & Christensen, L. (2005). *Educational research:*

Quantitative, qualitative, and mixed approaches (2nd edition),: Pearson Education Inc., Boston MA.

John R. Mansfield, *The Ethics Of Conservation: Some Dilemmas in Cultural Built Heritage Projects in England* (2008), Engineering, Construction and Architectural Management, Vol. 15 No. 3, 2008, pp. 270-281.

John Reyers, *Risk and Liability for Consultants Advising on the Built Heritage* (2003), Structural Survey, Vol. 21, No. 1, pp. 8-15.

Jose G. Vargas-Hernandez, *Co-Operation And Conflict Betwee Firm, Communities, New Social Movements And The Role Of Government v. Cerro De San Pedro Case* (2007), International Journal of Social Economics, Vol. 34, No. 5, pp 320-344.

Judith Comer-Schultz, *History and Historic Preservation in San Deago Sin 1945: Civic Identity in America's Finest City* (2011), Tesis PhD Arizona State University.

Jyrki Reunamo dan Anita Pipere, *Doing research on education for sustainable development* (2011), International Journal of Sustainability in Higher Education, Vol. 12 No. 2, pp. 110-124.

Kamarul S K, A. Ghafar A (2008) *Kajian Lapangan ke Atas Bangunan Bersejarah di Malaysia Dari Aspek Kecacatan Bangunan dan Pemuliharaan*. Seminar Penyelidikan Siswazah Alam Bina. Fakulti Senibina, Perancangan Dan Ukur, Universiti Teknologi Mara, Kampus Seri Iskandar, Perak.

Kang-Li Wu, *Developing Place Marketing Strategies to Promote the Redevelopment of the Historic Main Streets to Take Better Advantage of Globalization: The Case Study of Tainan City, Taiwan* (2010), The Journal of American Academy of Business, Cambridge, Vol. 16, Num. 1.

Kean Siang Ching, Suet Leng Khoo & Yoke Mui Lim, *Preference Information and Experimental Heritage Conservation Auctions* (2013), Journal of Cultural Heritage Management & Sustainable Development, Vol. 3, No. 1, m/s 82-94.

Ken Worpole, *Town For People* (1993), Open University Press, Buckingham, Great Britain.

Kenneth Williamson, *Development and Design of Heritage Sensitive Sites: Strategies for listed buildings and conservation areas* (2010), Routledge, Madison Avenue, New York.

Kent Otway Sims, *An evaluation of cost-benefit analysis applied to the proposed urban redevelopment of the Paltte River Valley in Denver, Colorado* (1966), Thesis PhD, Department of Economic, Universiti Of Colorado.

Kepczynska-Walczak Anetta, *A Method Proposed for Adoption of Digital Technology in Architectural Heritage Documentation* (2005), Computer Aided Architectural Design Futures, pp. 73-82.

Kerajaan Australia - Department of Sustainability, Environment, Water, Population and Communities, Laman web rasmi; <http://www.environment.gov.au/heritage/places/index.html>

Kerajaan Negeri Perak, *Brosur Perak Amanjaya – Maklumat Asas* (2009), Institut Darul Ridzuan (IDR), Kerajaan Negeri Perak, www.perakamanjaya.com.

Kerajaan Negeri Victoria, Australia, Laman web rasmi; <http://www.vic.gov.au/>

Khoo Salma Nasution & Abdur Razzaq Lubis, *Kinta Valey, Pioneering Malaysia's Modern Development* (2005), Perak Academy, Ipoh, Perak.

Kinta Heritage Group Sdn. Bhd., Laman web rasmi; <http://kintaheritage.com/>

K-Perak ICT Blue Print (2005), Perak ICT Blue Print Secretariat, Kerajaan Negeri Perak

Kristy Graham & Dirk H.R. Spennemann, *State Emergency Service Local Controllers' Attitudes Towards Disaster Planning For Cultural Heritage Resources* (2006), Disaster Prevention and Management, Vol. 15 No. 5, pp. 742-762.

KUTAI (Knowledge & Understanding of Tropical Architecture & Interior), <http://www.perak.uitm.edu.my/index.php/home/kutai-brosure>

Laporan Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 8 (Tourism Industry in Perak) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, August 2008.

Laporan Program Retreat Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak Maju 2015, di Cameron Highlands 4-6 Mac 2006. Oleh Persekutuan Pekilang-Pekilang Malaysia Perak, Dewan Perniagaan Melayu Malaysia (Perak), Dewan Perniagaan & Perindustrian Cina Perak, Dewan Perniagaan India India Perak, MITI Perak, MIDA, UPEN Perak, Jabatan Perancang Bandar & Desa, PKNP.

Laporan Tahunan 2006, 2007 dan 2008, Majlis Bandaraya Ipoh.

Laporan Wawasan dan Strategi Pembangunan Negeri Perak, disediakan oleh Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Perak, 23 Ogos 2001.

Laretna T. Adishakti, *Community Empowerment Program On The Revitalization Of Kotagede Heritage District, Indonesia Post Earthquake* (2008), Library for Sustainable Urban Regeneration, 1, Volume 8, Vulnerable Cities: Realities, Innovations and Strategies, Part III, Pages 241-256.

Lawrence J. Vale, *Architecture Power, & National Identiti*, 2nd Edition (2008), Routledge Taylor & Francis Group, New York.

Lena Dominelli, *Revitalising Communities in a Globalising World* (2007), Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England.

Lesley-Ann Wilson & Emily Boyle, *Interorganisational collaboration at UK World Heritage Sites* (2006), *Leadership & Organization Development Journal*, Vol. 27 No. 6, pp. 501-523.

Lesley-Ann Wilson dan Emily Boyle, *Explaining the performance of a new public service visitor attraction shop* (2004), *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Volume 16 · Number 5 , · pp. 299-308.

Linda Groat & David Wang, *Architecture Research Methods* (2002), John Willey & Sons, Inc. USA.

Ling Hin Li, *The physical environment and a “sense of neighborhood” in residential communities in Hong Kong* (2008), *Property Management*, Vol. 26 No. 1, pp. 7-24.

Lisa Robins, *Making Capacity Building Meaningful: A Framework for Strategic Action* (2008), *Environmental Management*, Vol. 42, pp. 833–846.

Lisa Rogers and Wendy Dwyer (Heritage Victoria) (2007), *Making Good Local Heritage Decisions – Local Government Heritage Guidelines : A National Guide*, Commonwealth of Australia for the Heritage Chairs and Officials of Australia and New Zealand (HCOANZ), (online)

Lisa Rogers and Wendy Dwyer (Heritage Victoria) (2009), *Heritage Advisory Services Handbook - A National Guide for Local Government Advisors and the Community (Second Edition)*, Commonwealth of Australia for the Heritage Chairs and Officials of Australia and New Zealand (HCOANZ), (online)

Lisa Rogers and Wendy Dwyer (Heritage Victoria) (2009), *Incentives For Heritage Protection Handbook – A National Guide for Local Government and the Community*, Commonwealth of Australia for the Heritage Chairs and Officials of Australia and New Zealand (HCOANZ), (online).

Li-yen Shen dan Craig Langston (2010), *Adaptive reuse potential – An examination of differences between urban and non-urban projects*, *Facilities*, Vol. 28 No. 1/2, 2010, pp. 6-16.

Longman Dictionary of Contemporary, English International Students Edition (1995), Pearson Education Limited, Barcelona.

Louise Lawson dan Ade Kearns, *Community engagement in regeneration: are we getting the point?*, (2010), *Journal of Housing and the Built Environment*, Volume 25, page 19–36.

Low Sui Pheng dan Serena S.Y. Wong, *Conservation and Chinatown Pilot Project in Singapore* (1997), *Property Management*. Volume 15, Number 2. P.p 117-125.

M.A. Fawzi Basri, Cempaka Sari – *Sejarah Kesultanan Negeri Perak* (1986), Yayasan Perak, Kuala Lumpur.

Maimunah Mohd. Sharif, *Melaka & George Town – Historic Cities of the Straits of Malacca*, Penang International Conference on Sustainable Cultural Development, 8 – 9 Oktober 2009 – The Economic of Heritage Revitalisation, G Hotel Pulau Pinang.

Majlis Bandaraya Ipoh, Laman web rasmi; <http://www.mbi.gov.my>

Majlis Bandaraya Melaka Bandar Bersejarah, Laman Web Rasmi; <http://www.mbmb.gov.my/>

Majlis Bandaraya Melbourne (Melbourne City Council), Laman web rasmi; <https://www.melbourne.vic.gov.au/>

Majlis Bandaraya Vigan, Filipina, Laman web rasmi Ordinance for Heritage Conservation; <http://vigancitycouncil.com>

Majlis Perbandaran Ipoh (1962), *Ipoh The City That Tin Built*, Majlis Perbandaran Ipoh, Ipoh.

Malaysian Karst Society, Laman web rasmi; <http://mykarst.org/>

Marcie Snyder, *The Role of Heritage Conservation Districts in Achieving Community Improvement* (2008), Thesis of Master of Arts In Planning, University of Waterloo, Ontario, Canada.

Maria E. Burke, *Cultural Issues, Organizational Hierarchy and Information Fullfillment – an Exploration of Relationships* (2007), Library Review, Vol. 56, No. 8, pp 678-693.

Marian Walker, *Place Marketing & Local Proactivity in the Economic Development of Benoni* (2000), Urban Forum, Volume 11, Number 1, pp. 73-99.

Marichela Sepe, *Liveability, quality and place identity in the contemporary city; How to monitor and mitigate the impact of globalization on urban spaces* (2010), Journal of Place Management and Development, Vol. 3 No. 3, pp. 221-246.

Martyna Sliwa, “This is not the same city”: narratives of postsocialist spatial change (2009), Journal of Organizational Change Management, Vol. 22 No. 6, pp. 650-667.

Massimiliano Mazzanti, *Valuing cultural heritage in a multi-attribute framework microeconomic perspectives and policy implications* (2003), Journal of Socio-Economics, vol. 32, pp. 549–569, Elsevier Inc. All rights reserved.

Massimo Finocchiaro Castro, Calogero Guccio & Ilde Rizzo, (M. Finocchiaro Castro et al) *Public intervention on heritage conservation and determinants of heritage authorities’ performance: a semi-parametric analysis*, (2011) Int. Tax Public Finance, vol. 18, pp. 1-16

Matt Hern, *Common Ground in a Liquid City – Essay in Defense of an Urban Future* (2010), AK Press Publishing & Distributors, Edinburg.

Mayor Eva Marie S. Medina, *The Vigan City Heritage Conservation Program: A Tool For Development*, Penang International Conference on Sustainable Cultural Development: The Economics of Heritage Revitalisation, 8-9 Oktober 2009, G Hotel Pulau Pinang

Melbourne Heritage Action, Laman web rasmi;
<http://www.melbourneheritage.org.au/>

Melbourne Planning Scheme; Heritage Places Within The Capital City Zone,
<http://www.melbourne.vic.gov.au>

Michael Dawson, *Cascading development at English Heritage – Managers taught to embrace change* (2005), Human Resource Management International Digest, Vol. 13 NO. 4, pp. 18-20.

Michael J. Wrigley and Stephen R. Hughes, *PRACTICE PAPER: Assessing The Development Potential Of Historic Buildings – A Case Study* (1998), Journal of Property Valuation & Investment, Vol. 16 No. 3, pp. 313-323.

Michael Koh, *Rooting For The Future - Views for the Heritage Sector in Singapore* (2010), National Heritage Board, Singapore, <http://www.nhb.gov.sg/>

Micheal Quinn Patton, *Qualitative Evaluation and Research Methods (2nd Edition)* (1990), Sage Publication, Inc. California, USA.

Mihalis Kavaratzis & Gregory Ashworth, *Place marketing: how did we get here and where are we going?* (2008), Journal of Place Management and Development, Vol. 1 No. 2, pp. 150-165.

Misa Perak, Jurnal Bil. 4 (2009). Persatuan Sejarah Malaysia Cawangan Perak (PSMCPK). Ipoh, Perak.

Mohamad Tajuddin Mohamad Rasdi, *Housing Crisis, Back to Humanistic Agenda* (2007), Universiti Teknologi Malaysia, Johor.

Mohd Azman Mat Ariff, Pembentangan di Bengkel Menilai Status Bangunan-Bangunan Usang di Dalam Kawasan Pentadbiran Majlis Bandaraya Ipoh, anjuran Majlis Bandaraya Ipoh, 21-22 mac 2011, Kuala Lumpur.

Mohd Bakri Jaafar dan Dr. Azmy Morsidi, *25000 km Menjejak Warisan Kita* (2007), Perpustakaan Negara Malaysia, Kuala Lumpur.

A.F. Mohd Isa, A.E. Hashim dan Z. Zainal Abidin, *Build Heritage Maintenance: A Malaysian Perspective* (2011), Proceedia Engineering, page 213-221.

Mohd. Odzman Bin Abd. Kadir (2011), Presiden Persatuan Pelancongan Negeri Perak, temubual pada 23 Februari 2011, pukul 10.30 pagi hingga 11.15 pagi di D-5-3, Greentown Square, Jalan Dato' Ahmad Said, Tel: 05-242 4588/012-5186070

Mousumi Dutta dan Zakir Husain, *An application of Multicriteria DecisionMaking*

to built heritage: The case of Calcutta (2009), *Journal of Cultural Heritage*, vol. 10, pp 237–243.

Mohammad A. Qadeer, *Urban sores: on the interaction between segregation, urban decay and deprived neighbourhoods* (2005), *Urban and Regional Planning and Development Series Habitat International*, vol. 29, pp. 367–374.

Murray Hawtin dan Janie Percy-Smith, *Community Profiling – A Practical Guide (2nd Edition)* (2007), Open University Press, Berkshire, England.

Murray Hawtin, Geraint Hughes dan Janie Percy-Smith, *Community Profiling – Auditing Social Needs* (1994), Open University Press, Buckingham.

Muzium Darul Ridzuan, Laman web rasmi; <http://muziumperak.gov.my/>

Naci Yastikli, *Documentation of cultural heritage using digital photogrammetry and laser scanning* (2007), *Journal of Cultural Heritage*, vol. 8, pp. 423-427.

Naomi Faik Simet, *Festival for Safeguarding Mask Cultural in Papua New Guinea* (2009), Cultural Heritage Protection Cooperation Office, Asia/Pacific Cultural Centre for UNESCO, ACCU Nara Report 4.

Naresh K. Malhotra, John Hall, Mike Shaw dan Mike Crisp, *Marketing Research; An Applied Orientation* (1996), Prentice Hall Australia Pty. Ltd, Sydney.

National Trust of Australia, Laman web rasmi; *Victoria*, <http://www.nattrust.com.au/>

Nigel Dann & Mark Steel, *The Conservation of Historic Building in Britain and The Netherlands: A Comparative Study* (1999), *Structural Survey*, Volume 17, Number 4, pp. 227-230.

Niramom Kulsrinombat, *De Facto Urban Regeneration: A Case Study of Chiang Mai City, Thailand* (2002), *Urban regeneration-chiang mai- cSUR-UT Series; Library for Sustainable Urban Regeneration*, 1, Volume 7, Sustainable City Regions; Part II, Pages 77-100.

Nor Haslina Ja'afar, A.Bashri Sulaimanb & Shuhana Shamsuddin, *The Contribution of Landscape Features on Traditional Streets in Malaysia* (2012), *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 50, pp. 643 – 656.

Ole Johan Dale, *Sustainable City Centre Development-the singapore city centre* (2008), *Spatial Planning for a Sustainable Singapore*, I, Pages 31-57.

Oral History Workshop (Mei 2008) oleh Prof. Dr. Lynn Hollen Lees, Prof. Of History, University of Pennsylvania, Philadelphia, di Perak Heritage Society, 85C, Jalan Sultan Abdul Jalil, 30300 IPOH, Ipoh, Perak

Ordinance No. 7, Series of 2006, *Vigan Conservation Guidelines as Amended –*

Enacted by the Vigan City Council on June 4, 2007

Paul Chynoweth, *Historic parish church alterations and the law: has the dust finally settled?* (1996) Structural Survey, Volume 14 · Number 1 · 1996 · pp. 14–20.

Paul D. Leedy & Jeanne, *Practical Research: Planning & Design – 8th Edition* (2005), Pearson Education, Inc. New Jersey.

Paul Eden dan Elizabeth Gadd, *Co-operative preservation activities in the UK : Finding of a research project* (1999), Library Management, Volume 20, Number 4, pp. 220-227.

Paul Preston, *A Business Role in Metropolitan Challenge?* (1986), *Business and Society (pre-1986)*; Spring 1970; 10, 2; ABI/INFORM Global, pg. 16.

Pelan Pembangunan Strategik Bandar Raya Ipoh 2006-2015, 2006, Majlis Bandaraya Ipoh, Perak.

Pelan Pembangunan Strategik Daerah Larut Matang & Selama Ke Arah Perak Maju 2015 (2006), Majlis Daerah Larut Matang & Selama, Perak.

Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015(Kependudukan), (2006), Jabatan Perangkaan Negeri Perak.

Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015, (2006), Majlis Perbandaran Taiping, Perak.

Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015–Sub Sektor Kebudayaan (2006), Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negeri Perak, Kementerian Kebudayaan, Kesenian dan Warisan (KeKKWa).

Pelan Pembangunan Strategik Pihak Berkuasa Tempatan – Perak Negeri Maju 2015, 2001, Bahagian Kerajaan Tempatan (SUK), Negeri Perak.

Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 1 (Eradiction of Poverty) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, Ogos 2008

Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 10 (K-Inisiatif) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, Ogos 2008.

Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 12 (Strategic Action Plan) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, Ogos 2008.

Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 4 (Current Scenario of Perak's Economy) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dengan Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, Ogos 2008.

Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 8 (Tourism Industry in Perak) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, Ogos 2008.

Penang Heritage Trust, laman web rasmi; <http://www.pht.org.my/>

Penang Tourism Information Centre, laman web rasmi; <http://www.visitpenang.gov.my>

Penang Heritage Center (Pejabat World Heritage UNESCO), <http://www.penangheritagecity.com/penang-heritage-center.html>

Perak Tourism Strategic Action Plan – Draft Final Report, Disember 2009, Tourism Resource Consultants Ltd. Of New Zealand dengan kerja sama Pusat Perancangan dan Pembangunan Inovasi, Universiti Teknologi Malaysia, dikeluarkan oleh Institut Darul Ridzuan dan Kerajaan Negeri Perak.

Persatuan Warisan Perak (Perak Heritage Society-PHS), Laman web rasmi; <http://www.lestariheritage.net/perak/index.html>.

Persatuan Warisan Perak (Perak Heritage Society-PHS), Laman web rasmi artikel/penulisan/laporan bulanan Persatuan Warisan Perak, <http://perakheritage.wordpress.com/heri-news/>

Peter A. Bullen dan Peter E.D. Love (2010), *The rhetoric of adaptive reuse or reality of demolition: Views from the field*. Cities, Volume 27, Issue 4, Pages 215-224.

Peter A. Bullen dan Peter E.D. Love, *Residential regeneration and adaptive reuse: learning from the experiences of Los Angeles* (2009), Structural Survey, Vol. 27 No. 5, pp. 351-360.

Peter A. Bullen, *Adaptive reuse and sustainability of commercial building* (2007), Facilities, Vol. 25, No. 1/2, pp 20-31.

Peter Bullen and Peter Love (2011), *Factors influencing the adaptive re-use of buildings*, Journal of Engineering, Design and Technology. Vol. 9 No. 1, pp. 32-46.

Peter Doyle & Susan Bridgewater, *Innovation In Marketing* (2000), ISBN 0750641215, Butterworth-Heinemann & The Chartered Institute Of Marketing, Oxford.

Peter Jones, David Hilier & Daphne Comfort, *Business Improvement Districts in Town and City Centres in the UK* (2003), Management Research News, Volume 26, Issue 8.

Peter Love and Peter Arthur Bullen, *Toward The Sustainable Adaptation of Existing Facilities* (2009), Facilities, Vol. 27 Number 9/10, pp. 357-367.

Peter Swallow, *Managing unoccupied buildings and sites* (1997), Structural Survey,

Volume 15, Number 2, pp. 74–79.

Raja Nazrin Shah, *Landmark Of Perak* (2006), RNS Publication Sdn. Bhd. & Perpustakaan Negara Malaysia, Kuala Lumpur.

Rana Sobh dan Chad Perry, *Research design and data analysis in realism research* (2006), European Journal of Marketing, Vol. 40 No. 11/12, pp. 1194-1209.

Rancangan Struktur Ipoh (1986), Majlis Perbandaran Ipoh.

Rancangan Struktur Negeri Perak 2020 , Warta Kerajaan Negeri Perak (nombor Warta 495) pada 10 April 2008.

Ranvinder Singh Sandhu , Urban sores: on the interaction between segregation, urban decay and deprived neighbourhoods, *Urban and Regional Planning and Development Series* (2005), Habitat International vol. 29, pp. 367–374.

Reiko Yoshida (Intangible Heritage Section, UNESCO), *UNESCO's Efforts to Raise Awareness about Intangible Cultural Heritage* (2010), Intangible Cultural Heritage Centre (ICH Courier) VOL.3.

Retreat Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015 (Pelaksanaan dan Pemantauan) di Cameron Highland pada Mac 2006, oleh Jabatan Perancang Bandar dan Desa.

Richard Laing, Anna Conniff, Tony Craig, Carlos Galan Diaz dan Stephen Scott, *Design and use of a virtual heritage model to enable a comparison of active navigation of buildings and spaces with passive observation* (2007), *Automation in Construction*, vol. 16, pp. 830–841.

Rob Pickard, *Urban Conservation in the Republic of Ireland: The Dublin Example – Part 1* (1993/1994), *Structural Survey*, Vol. 12 No. 4, pp. 24-30.

Rob Pickard, *Urban Conservation in the Republic of Ireland: The Dublin Example – Part 2* (1994), *Structural Survey*, Vol. 12 No. 5, pp. 23-30.

Robert K. Yin, *Case Study Research: Design and Methods* (fourth Edition) (2009), SAGE Publication, Inc. California.

Robert Kardos, *Political Power and Urban Redevelopment, Case Study; Montreal* (1969), Thesis Master of Art, Department of Economic and Political Science; Community Planning, McGill University, Montreal, Canada.

Robert Shipley and Jason F. Kovacs, *Good governance principles for the cultural heritage sector: lessons from international, experience* (2008), *Corporate Governance*, VOL. 8 NO. 2, pp. 214-228.

Robert Shipley, Kayla Jonas dan Jason F. Kovacs, *Heritage Conservation Districts Work: Evidence from the Province of Ontario, Canada* (2011), *Urban Affairs*

Review, Vol. 47(5), pp. 611–641.

Rodney Wilts, *Rehab it – Making the Most of Existing Resources* (2007), *Alternative Journal*, 33:2/3, Research Library, page 15.

Roger A. Layton, *Marketing: is management all that there is?* (2011), *Journal of Historical Research in Marketing*, Vol. 3 No. 2, pp. 194-213.

Roger Bennett & Radka Koudelova, *Image Selection and the Marketing of Downtown Areas in London and New York* (2001), *The International Journal of Public Sector Management*, Vol. 14, No. 3, pp. 205-220.

Ron Van Oers, *Managing Cities and the Historic Urban Landscape – an introduction* (2010), *World Heritage Papers 27 Managing Historic Cities*, World Heritage Centre, UNESCO.

Roque Jiménez Pérez, José María Cuenca López dan D. Mario Ferreras Listán, *Heritage education: Exploring the conceptions of teachers and administrators from the perspective of experimental and social science teaching* (2010), *Teaching and Teacher Education*, vol. 26, page 1319-1331.

S. N. Harun, *Heritage Building Conservation in Malaysia: Experience and Challenges* (2011), *The 2nd International Building Control Conference 2011*, *Procedia Engineering* vol. 20, pp. 41 – 53.

Sabitha Marican, *Penyelidikan Sains Sosial – Pendekatan Pragmatik* (2006), Edusystem Sdn. Bhd. Sungai Petani, Kedah.

Sable A. Karin dan Kling, R.W. (2001), *The double public good: a conceptual framework for 'shared experience' values associated with heritage conservation*, *Journal of Cultural Economics*, Vol. 25, Issue 2 pp. 77-89.

Sara J. Wilkinson and Kimberley James, *Using building adaptation to deliver sustainability in Australia*, *Structural Survey* (2009), Vol. 27 No. 1, pp. 46-61.

Sarah L. Sayce, *Leisure property: a question of profit?* (1995), *Journal of Property Finance*, Vol. 6 No. 1, pp. 7-27.

Sarah Whitfield Marion *Historic preservation = community revitalization: New beginnings for carolina piedmont Textile towns* (2010), *Tesis Master Sains*, University of North Carolina.

Scott Thorne, *An exploratory investigation of the theorized levels of consumer fanaticism* (2011), *Qualitative Market Research: An International Journal*, Vol. 14 No. 2, 2011, pp. 160-173.

Sekaran, U. *Research method for bussiness; A skill building approach* (2nd ed.) (2000), John Wiley & Son Inc., New York

Seong-Yong Park (ICH Courier Chief Editor), *Establishing a Safeguarding System*

for the Intangible Cultural Heritage of Mongolia – Korean-Mongolian Joint Project, Intangible Cultural Heritage Centre for Asia and the Pacific (ICHCAP) (2010), Vol. 6.

Sharon Sullivan (2003), *Local Involvement and Traditional Practices in the World Heritage System*, World Heritage Paper 13, Background and Thematic Studies, Published in 2004 by UNESCO World Heritage Centre, <http://whc.unesco.org>

Shuhana Shamsudin & Wan Hashimah Wan Ismail, *The Old Shophouses As Part Of Malaysian Urban Heritage: The Current Dilemma* (2005), 8th International Conference Of The Asian Planning Schools Association, 11-14th September 2005, Pulau Pinang.

Shuhana Shamsuddin, Norsidah Ujang, *Making places: The role of attachment in creating the sense of place for traditional streets in Malaysia* (2008), Habitat International, Vol. 32, pp. 399–409.

Shuhana Shamsuddin, Ahmad Bashri Sulaiman & Rohayah Che Amat, *Urban Landscape Factors That Influenced the Character of George Town, Penang Unesco World Heritage Site* (2012), Procedia - Social and Behavioral Sciences, vol. 50, pp. 238 – 253.

Sidney C.H. Cheung, *The Meanings Of A Heritage Trail In Hong Kong* (1999), Annals of Tourism Research, Vol. 26, No. 3, pp. 570-588.

Siti Norlizaiha Harun *et al*, *Pemuliharaan Bangunan Bersejarah* (2010), Pusat Penerbitan Universiti (UPENA), UiTM.

- i. A Ghafar Ahmad – *Rangka Kerja Pemuliharaan Bangunan Warisan* m/s 21 – 39.
- ii. Lilawati Ab Wahab – *Penyesuaigunaan Semula Bangunan Bersejarah* m/s 121 – 139.

Siti Norlizaiha Harun, *Warisan Kota Dan Perbandaran Melayu: Pemikiran Dan Pengaruh Perancangan Bandar* (2008), Seminar Antarabangsa Permandiran Budaya Tamadun Timur Laut, 25-26 Ogos 2008, UiTM Shah Alam.

S. N. Harun, *Heritage Building Conservation in Malaysia; Experience & Challenge* (2011), Procedia Engineering, pp. 41-53,

Solomon E. Feldman dan Marshall Jacobson, *Intake Policy as a Community Organization Tool* (1969), Community Mental Health Journal, Vol. 5 (1), page 76-81.

Stella Kyvelou, *Urban Development Through PPPs in the Euro-Mediterranean Region* (2006), Management of Environmental Quality: An International Journal, Vol. 17 No. 5, 2006 pp. 599-610.

Stephanie R. Ryberg, *Neighborhood Stabilization Through Historic Preservation: An Analysis of Historic Preservation and Community Development in Cleveland*,

Providence, Houston and Seattle (2010), Tesis PhD, University of Pennsylvania.

Stephen Nana Ato Arthur & John Victor Mensah, *Urban Management and Heritage Tourism for Sustainable Development: The Case of Elmina Cultural Heritage and Management Programme in Ghana* (2006), *Management of Environmental Quality: An International Journal*, Vol. 17, No. 3, pp. 299-312.

Stuart Hannabuss, *Postmodernism and the heritage experience* (1999), *Library Management*, Volume 20 . Number 5 . 1999 . pp. 295-302.

Stuart S Rosenthal, *Old Homes, Externalities and Poor Neighborhood; A Model of Urban Decline and Renewal* (2008), *Journal of Urban Economy*, 63, pp 816-840.

Sulayman Khalaf, *Involvement and Role of Communities in the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage*, (ICH Courier Oct. 2010), *Intangible Cultural Heritage*

S. Mostafa Rasoolimanesh, Nurwati Badarulzaman dan Mastura Jaafar, *Achievment to Sustainable Urban Development Using City Development Strategies: A Comparison between Cities Alliance and the World Bank Definations* (2011), *Journal of Sustainable Development*, Vol. 4, No. 5.

Centre for Asia and the Pacific (ICHCAP), VOL.5, page 3-4.

Suriati Ahmad dan David Jones, *Investigating the Mining Heritage Significance for Kinta District; the Industrial Heritage Legacy of Malaysia* (2013), *Procedia Social & Behavioral Science* 105, pp. 445 – 457.

Susie Pryor dan Sanford Grossbart, *Ethnography of an American Main Street* (2005), *International Journal of Retail & Distribution Management*, Vol. 33 No. 11, pp. 806-823.

Syed Zainol Abidin, *Melaka, The World Heritage City Conservation Approach in the Urban Planning Perspective* (Proceeding Paper, manuscript E170), First International Conference on Urban and Architecture Heritage in Islamic Countries; Its Role in Cultural and Economic Development, 23-28 Mei 2010, Arab Saudi.

Syed Zainol Abidin, *Pemeliharaan Warisan Rupa Bandar* (1995), *Badan Warisan Malaysia*, Kuala Lumpur.

Takamitsu Jimura, *The impact of world heritage site designation on local communities - A case study of Ogimachi, Shirakawa-mura, Japan* (2011), *Tourism Management*, vol. 32, pp. 288-296.

Tao Wang dan Luca Zan, *Management and presentation of Chinese sites for UNESCO World Heritage List (UWHL)* (2011), *Facilities*, Vol. 29 No. 7/8, , pp. 313-325.

The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance (1999), Australia ICOMOS Inc.

The Star, Sabtu 3 April 2010, Elizabeth Cardoso, Pengarah Eksekutif Badan Warisan Malaysia – *Heritage crusader gets...* dikarang oleh Soo Ewe Jin

The Star, Sabtu 6 November 2010, *Malacca overtakes Penang as tourist destination*, thestar.com.my/new/story

Thos. Fuller, *Don't let the bulldozers demolish historic places in your town* (Mar 1958), ABI/INFORM Global, *Changing Times (pre-1986)*; 12, 3; pg. 37

Tim Van de Voorde, Wolfgang Jacquet dan Frank Canters, *Mapping form and function in urban areas: An approach based on urban metrics and continuous impervious surface data* (2011), *Landscape and Urban Planning* vol.102, pp. 143–155.

Tolina Laulanski, *Cultural Heritage in Socio-Economic Development: Local and Global Perspective* (2006), *Environment Journal*, Vol. 34 (2), page 51.

Tony Hernandez and Ken Jones, *Downtowns in transition Emerging business improvement area, strategies* (2005), *International Journal of Retail & Distribution Management*, Vol. 33 No. 11, pp. 789-805.

Tourism Malaysia, Laman web rasmi; <http://www.tourism.gov.my/>

Tourism Perak, Laman web rasmi; <http://www.peraktourism.com/>

Tran Huu Tuan dan Stale Navrud, *Capturing the benefits of preserving cultural heritage* (2008), *Journal of Cultural Heritage*, vol. 9, pp. 326-337.

Ulrike Wissen Hayek, Jochen A. G. Jaeger, Christian Schwick, Alain Jarne & Martin Schuler, *Measuring and Assessing Urban Sprawl: What are the Remaining Options for Future Settlement Development in Switzerland for 2030?* (2010), *Appl. Spatial Analysis*.

UNESCO World Heritage Convention, Laman web rasmi; <http://whc.unesco.org/>

Urban Redevelopment Authority, Singapore, laman web rasmi; <http://www.ura.gov.sg/>

Usha Iyer-Raniga dan James Pow Chew Wong, *Evaluation of whole life cycle assessment for heritage buildings in Australia* (2011), *Building and Environment*, vol. 47, pp. 138-149.

Verena Ong (2009), *Effective Enabling and Enforcement - The Role of Government; Heritage Guidelines and Incentive Schemes, Case Study – Millers Point Conservation Program, Sydney, Australia*, Penang International Conference 2009 Sustainable Cultural Development, The Economics of Heritage Revitalisation, 8-9 Oktober 2009, G Hotel Pulau Pinang.

Vincent M. Buhagiar, *The Refurbishment of historic buildings for Re-use: An Energy Efficient and Heritage Sensitive Approach. Generic Guideline With*

Applications for Malta (1999), Tesis Doktor Falsafah, Welsh School of Architecture, Cardiff University, Wales.

Vishakha Maskey, Cheryl Brown dan Ge Lin, *Assessing Factors Associated With Listing a Historic Resource in the National Register of Historic Places* (2009), *Economic Development Quarterly*, vol. 23(4), pp. 342–350.

Wael Fahmi and Keith Sutton, *Reclaiming Cairo's downtown district - Contesting the nineteenth-and early twentieth century European Quarter* (2010), *IDPR*, Vol. 32 (2)

Wang Jiangou dan Jiang Nan, *Conservation And Adaptive-Reuse Of Historical Industrial Building In China In The Post-Industrial Era* (2007), *Frontiers of Architecture and Civil Engineering in China*, Volume 1, Number 4, Pages 474-480.

Ward Bucher, *Dictionary of Building Preservation* (1996), John Wiley & Sons, Inc. New York.

Wei Yan, Ajit Behera dan Pankaj Rajan, *Recording and documenting the chromatic information of architectural heritage* (2010), *Journal of Cultural Heritage* vol. 11 pp. 438–451.

William Wiersma dan Stephen G. Jurs, *Research Method in Education: an introduction* (Ninth Edition) (2009), Pearson Education Inc. USA.

World Heritage Center, *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* (2008), WHC. 08/01, <http://whc.unesco.org/>.

World Heritage Center, *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* (2011), WHC. 11/01, <http://whc.unesco.org/>.

Y. Bhg. Dato' Yaacob Bin Nordin, Pengarah Perancang Bandar dan Desa Perak Darul Ridzuan, *Program Retreat Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015*, 2006, Ipoh.

Yadeed B. Lobo & Suzanne Wilkinson, *New Approaches To Solving The Skills Shortages In The Newzealand Construction Industry* (2008), *Engineering, Construction and Architectural Management*, Volume 15, Number 1, pp 42-53.

Yip Yat Hoong, *The Development of the Tin Mining Industry Of Malaya* (1969), University of Malaya Press, Kuala Lumpur

Yue Zhang, *Steering towards growth – Symbolic urban preservation in Beijing, 1990–2005* (2008), *The Town Planning Review*, Vol. 79, Iss. 2&3, p. 187

Yvonne Franz, *Between Urban Decay and Regeneration. Delibrate employment of gentrification in neighborhood developmen; Case Study from New York City, Berlin and Vienna* (2013) Thesis PhD A092452, Universiti Wien, Vienna, Austria.

Zachary H. Hart, Angela C. Halfacre, dan Marianne K. Burke, *Community*

Participation In Preservation Of Lowcountry South Carolina Sweetgrass, (2004) Economic Botany 58(2) pp. 161-171, The New York Botanical Garden Press, Bronx, NY.

Zuraidah Abd Manaf, *Establishing The National Digital Cultural Heritage Repository In Malaysia* (2008), Library Review, Vol. 57 No. 7, 2008, pp. 537-548.

APENDIKS 1; Nilai Cronbach's Alpha Kajian Rintis

RELIABILITY

```

/VARIABLES=P1.1 P1.2 P1.3 P2.1 P2.2 P2.3 P3.1 P3.2 P3.3 P4.1 P4.2
P4.3
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
/SUMMARY=TOTAL.

```

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.875	12

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
44.0323	70.366	8.38842	12

RELIABILITY

```

/VARIABLES=K1.1 K1.2 K1.3 K2.1 K2.2 K2.3 K3.1 K3.2 K3.3 K4.1 K4.2
K4.3
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
/SUMMARY=TOTAL.

```

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.919	12

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
43.2258	74.847	8.65143	12

[DataSet1] C:\Users\Jaki\Desktop\COMMUNITY INVOLVEMENT IN HERITAGE CONSERVATION PLACES IB IPOH PERAK.sav

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.907	6

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
24.5806	21.052	4.58820	6

Ph.D research
School of Housing, Building and Planning,
UNIVERSITI SAINS MALAYSIA
PULAU PINANG
(檳城马来亚理工大学房屋、建筑及策划学院哲学博士学位研究生)

--	--	--	--	--	--

Serial number (for
researcher use)

Title/ 题目 :

**COMMUNITY INVOLVEMENT IN HERITAGE CONSERVATION PLACES; CASE STUDY IN IPOH, PERAK /
PENGLIBATAN MASYARAKAT DALAM PEMULIHARAAN KAWASAN WARISAN; KAJIAN KES DI IPOH,
PERAK /
“社区参与保护霹靂州怡保市文物遗产的研究工作”**

QUESTIONNAIRE FOR BUILDING USER/OWNER (店主/店户的问卷)

Answer guideline / Panduan menjawab / 作答指引

1. The purpose of this study is to examine the potential and awareness in promoting building conservation among the community / *Tujuan kajian ini adalah untuk menguji aspek potensi dan kesedaran dalam megalakkan pemuliharaan bangunan warisan di kalangan masyarakat / 有关研究工作旨在测试社区对于推广建筑物保护工作的潜能和意识*
2. All information given will be considered confidential by the researcher / *Semua maklumat yang anda nyatakan akan dirahsiakan oleh pengkaji / 作答者所提供的一切资料均属保密*
3. You are not required to write your name on the questionnaire / *Anda tidak perlu menulis nama di dalam borang kaji selidik ini / 您无需在问卷上填写自己的名字*
4. The questionnaire contains four sections, A, B, C and D. Please answer all questions / *Borang kaji selidik ini mempunyai empat bahagian iaitu bahagian A, B, C dan D. Sila jawab semua soalan yang diberikan / 问卷由 A、B、C、及 D 四个部份组成*
5. Kindly give your honest opinion based on your genuine perception / *Sila jawab dengan jujur dan ikhlas berdasarkan kepada pandangan sebenar anda / 请您尽可能属实作答，谢谢*

Researcher (调查员) :
MOHD JAKI BIN MAMAT (莫哈默扎基敏马玛)
Email (电邮) : ajakq@hotmail.com
Telephone / Telefon/ 手机号码: 019-6688135

Terms used in questionnaire / rujukan istilah-istilah yang digunakan dalam soal selidik /

问卷的主要用词解释

i. Conservation / *Pemuliharaan Kawasan* / 保护工作

Conservation means the process of looking after (repair, restore, preserve, reconstruct, adaptation etc), so as to retain its significance. Whereas, heritage conservation refers to assets as a whole in a certain area including tangible heritage (buildings, monuments, site, artefacts etc) and intangible heritage (language, art, poetry, music, dance, folk lore etc) / *Pemuliharaan membawa maksud segala proses membaiki pulih untuk tujuan memanjangkan jangka hayat dan kualiti yang ada padanya. Manakala pemuliharaan kawasan warisan merujuk kepada himpunan aset yang ada dalam sesebuah kawasan termasuklah elemen ketara (bangunan, monument, tapak, artifak dan sebagainya) dan tidak ketara (bahasa, seni, sajak, muzik, tarian, cerita rakyat dan sebagainya) / “保护工作” 应被视为在物质文化遗产（例如建筑物、纪念碑、人工制品等）与非物质文化遗产（语文、音乐、诗歌、舞蹈等）方面进行维修、保护、挖掘、开发、保养、重建等措施，着力保留该文化遗产的重要性*

ii. Community / *masyarakat* / 社区

Community is the group of people living in one geographical border or within the area, with interaction and inter-reliance on one another in the community / *Masyarakat adalah sekumpulan penduduk yang tinggal bersama di dalam sempadan geografi atau dinamakan kawasan. Individu dalam sesebuah masyarakat saling berinteraksi dan bergantung antara satu sama lain / “社区” 既是在某个指定范围内生活或是社区与社区之间有着互动和关联的居民*

iii. Potential / *Potensi* / 潜力

Potential means the positive changes from the original state. In the context of heritage, potential refers to advantages that can be generated through certain efforts and methods / *Potensi adalah perubahan positif dari keadaan asalnya. Dalam konteks kawasan warisan, potensi merujuk kepada kelebihan yang dapat dijana melalui kaedah dan usaha-usaha tertentu / “潜力” 在此应被视为在文物遗产保护方面所付出的努力和贡献而取得的成果及好处*

iv. Awareness / *Kesedaran* / 意识

Awareness is the ability to realize, understand and acknowledge the past mistakes and strive to correct them. In the context of heritage, awareness creates an understanding and appreciation of the value of heritage that can generate the need to protect it. / *Kesedaran adalah mengenai sikap menyedari, memahami dan insaf mengenai kesilapan lalu dan berusaha untuk membetulkan kesilapan tersebut. Dalam konteks warisan, kesedaran melahirkan rasa peka dan menghargai nilai warisan yang ada dan dijelmakan kepada usaha melindunginya / “意识” 即可视为对于文物遗产保护工作和其价值方面的了解，并着手加以保护及传承*

Please answer all questions (请答复所有的问题)

SECTION A: Respondent's Information/Maklumat Responden/作答者的资料

1. Occupation of respondent/Jawatan responden/作答者的职业:

2. Type of business /Jenis perniagaan/

所从事的生意:_____

3. Type of premises ownership/Jenis pemilikan premis/产业拥有权:

- 3.1 Inherited/Mewarisi/继承祖业 3.2. Rented/Menyewa/租借
- 3.3. Purchased/Membeli/自置

3.4. Others, please specify /Lain-lain, sila nyatakan/其他，请列明:

4. Commencing year of premises occupation/Tahun mula menggunakan premis ini/

开始使用有关建筑物的年份: _____

SECTION B, C and D: Area potential and community awareness / Potensi kawasan dan kesedaran masyarakat / 地区的潜力和社区的意识

Please circle your answer / <i>Sila bulatkan jawapan anda</i> / 请将您的答案圈起								
Totally disagree / <i>Sangat tidak bersetuju</i> / 非常不满	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	Fully Agree / <i>Sangat bersetuju</i> / 非常满意	
1	2	3	4	5				
SECTION B (Area potential/Potensi kawasan / 地区的潜力)		CODE						
1.	The existing historical buildings in Ipoh are able to provide space for various types of businesses and services / <i>Bangunan-bangunan bersejarah sedia ada di Ipoh dapat menyediakan ruang untuk pelbagai jenis perniagaan dan perkhidmatan</i> / 目前位于怡保的历史建筑物尚适于从事各项生意及服务行业	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	P1.1
1	2	3	4	5				
2.	The existing facilities in historical area in Ipoh, such as electricity, water, drainage system, parking lots, roads, pedestrian walks etc are still in good condition / <i>Kemudahan-kemudahan sedia ada di kawasan bersejarah di Ipoh seperti elektrik, bekalan air, perparitan, tempat meletak kenderaan, jalan raya, laluan pejalan kaki dan sebagainya masih boleh digunakan dengan baik</i> / 怡保惹兰的电流供应、水供、排水系统、停车位、道路和行人道等公共设施尚属良好	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	P1.2
1	2	3	4	5				
3.	Historical buildings in Ipoh need to be restored and upgraded for continuous usage / <i>Bangunan-bangunan di Ipoh perlu dipulihara dan dinaik taraf untuk terus digunakan</i> / 怡保惹兰的建筑物有必要进行重建以及提升以便可以继续使用	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	P1.3
1	2	3	4	5				
4.	At the moment, the types of businesses and services offered in heritage area in Ipoh can meet the current needs of its customers / <i>Ketika ini, jenis perniagaan dan perkhidmatan yang ditawarkan di kawasan warisan di Ipoh dapat memenuhi kehendak pengunjung semasa</i> / 目前在惹兰所从事的生意及服务行业尚可满足其顾客之需求	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	P2.1
1	2	3	4	5				
5.	Historical buildings in Ipoh can be potentially targeted for other types of businesses e.g. galleries, souvenir shops, restaurants, boutique hotels, office lots etc / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh mempunyai potensi untuk pelbagai jenis perkhidmatan lain seperti galeri, kedai cenderamata, restoran, hotel butik, pejabat dan sebagainya</i> / 惹兰的历史建筑物具备潜力改造成：艺廊、纪念品商店、餐馆、服装店、酒店、办事处单位等	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	P2.2
1	2	3	4	5				
6.	Historical buildings in Ipoh are capable of attracting tourists / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh berupaya menarik kedatangan pelancong</i> / 惹兰的历史建筑物具有能力吸引到游客	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">2</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">3</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">4</td> <td style="width: 30px; height: 30px; text-align: center;">5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	P2.3
1	2	3	4	5				

Continue from page 4

Totally disagree / *Sangat tidak bersetuju* / 非常不满

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Fully agree / *Sangat bersetuju* / 非常满意

SECTION B (Area potential/Potensi kawasan / 地区的潜力)

catatan

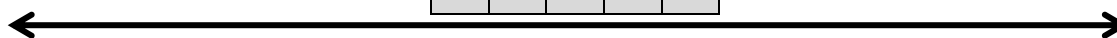
7.	The conservation of historical buildings can minimize the use of energy sources, financial capital, new land openings and infrastructure for the construction of new commercial areas / <i>Pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah dapat mengelakkan pembaziran sumber seperti tenaga, modal kewangan, pembukaan tanah baru dan penyediaan infrastruktur bagi pembinaan kawasan perniagaan baru</i> / 保护历史建筑物可以降低一般开发新商业区所涉及的能源、资金、土地开拓和其他设施等的开销	1 2 3 4 5	P3.1
8.	The conservation of historical buildings in Ipoh can indirectly enhance the quality of existing facilities such as drainage system, roads, pedestrian walks, parking lots, water and electricity supply etc / <i>Pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh secara tidak langsung dapat meningkatkan kualiti kemudahan sedia ada di situ seperti sistem perparitan, jalan raya, pejalan kaki, tempat meletak kenderaan, air, elektrik dan sebagainya</i> / 惹兰历史建筑物的保护工作间接有助于提升该地区的排水系统、道路、行人道、停车位、水供和电流供应等公共设施	1 2 3 4 5	P3.2
9.	The conservation of historical buildings in Ipoh can boost its property value / <i>Pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh mampu meningkatkan nilai hartanahnya</i> / 保护惹兰的历史建筑物有助于提升其产业价值	1 2 3 4 5	P3.3
10.	The conservation of historical buildings in Ipoh will enhance the image and aesthetic value of the area / <i>Pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat meningkatkan imej dan nilai estetika kawasannya</i> / 保护惹兰的历史建筑物将有助于提升该地区的形象和美观	1 2 3 4 5	P4.1
11.	The conservation of historical buildings in Ipoh will enhance the cleanliness of the area / <i>Pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat meningkatkan taraf kebersihan kawasannya</i> / 保护惹兰的历史建筑物将有助于改善该地区周遭的卫生情况	1 2 3 4 5	P4.2
12.	The conservation of historical buildings in Ipoh can avoid neglect and dilapidation of the area / <i>Pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat mengelak keusangan dan pengabaian kawasannya</i> / 保护惹兰的历史建筑物可避免该地区受到忽略以及荒废	1 2 3 4 5	P4.3

Continue from page 5

Totally disagree / *Sangat tidak bersetuju* / 非常不满

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Fully agree/ *Sangat bersetuju* / 非常满意

SECTION C (Community Awareness / Kesedaran Masyarakat / 社区的意识)

catatan

13.	Historical buildings in Ipoh are unique compared to other areas in Perak / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh adalah unik berbanding kawasan lain di Perak</i> / 惹兰的历史建筑物较怡保其他地区的更具独特性	1 2 3 4 5	K1.1
14.	Historical buildings in Ipoh reflect the local life of the past / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh menggambarkan kehidupan masyarakatnya yang lalu</i> / 惹兰的历史建筑物反映出昔日当地的生活实况	1 2 3 4 5	K1.2
15.	Historical buildings in Ipoh have become a source of local pride today / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh menjadi kebanggaan masyarakatnya pada hari ini</i> / 惹兰的历史建筑物是当地人值得引以为豪的原因	1 2 3 4 5	K1.3
16.	Historical buildings in Ipoh reflect the local culture / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh melambangkan budaya tempatan</i> / 惹兰的历史建筑物反映出当地的文化特色	1 2 3 4 5	K2.1
17.	Historical buildings in Ipoh reflect the local knowledge and wisdom of the past / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh menggambarkan ilmu dan kebijaksanaan masyarakatnya yang lalu</i> / 惹兰的历史建筑物反映出该昔日当地人的知识和智慧	1 2 3 4 5	K2.2
18.	The use of historical buildings in Ipoh is still suitable for the next generation / <i>Penggunaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh adalah sesuai hingga ke generasi akan datang</i> / 惹兰的历史建筑物尚适合保留给下一代人使用	1 2 3 4 5	K2.3
19.	Historical buildings is an interaction place for the locals through many social and economic activities / <i>bangunan-bangunan bersejarah merupakan kawasan interaksi penduduk setempat melalui pelbagai aktiviti sosial dan ekonomi</i> / 惹兰是当地人的经济活动以及互动的地点	1 2 3 4 5	K3.1

Continue from page 6

Totally disagree / *Sangat tidak bersetuju* / 非常不满

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Fully agree / *Sangat bersetuju* / 非常满意

SECTION C (Community Awareness / Kesedaran Masyarakat / 社区的意识)

catatan

20.	Historical buildings in Ipoh have moulded the local identity / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh telah membentuk jati diri penduduk setempat</i> / 惹兰历史建筑物塑造出当地的特征	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	K3.2
1	2	3	4	5				
21.	The history of the buildings in Ipoh is linked to its local community today / <i>Sejarah bangunan-bangunan di Ipoh dapat dikaitkan dengan masyarakat setempatnya pada hari ini</i> / 惹兰建筑物的历史跟当今的社区有联系	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	K3.3
1	2	3	4	5				
22.	The uniqueness of the historical buildings in Ipoh is a mutual right of its community today / <i>Keistimewaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh adalah hak milik bersama masyarakatnya pada hari ini</i> / 当地人拥有共同的权益就是惹兰历史建筑物的独特点	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	K4.1
1	2	3	4	5				

Continue from page 7

Totally disagree / *Sangat tidak bersetuju* / 非常不满

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Fully agree / *Sangat bersetuju* / 非常满意

SECTION C (Community Awareness / Kesedaran Masyarakat / 社区的意识)

catatan

23.	Any changes to the historical buildings in Ipoh should need the consent from the locals / <i>Sebarang perubahan ke atas bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu mendapat persetujuan masyarakatnya</i> / 任何有关改变惹兰历史建筑物的工程有必要事先获得当地人的赞同	1 2 3 4 5	K4.2
24.	Historical buildings in Ipoh need to be conserved and developed for the future generations. / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu dipelihara dan dibangunkan untuk generasi akan datang</i> / 为了下一代人，惹兰的历史建筑物有必要加于保护和发	1 2 3 4 5	K4.3
25.	The potential of historical buildings in Ipoh need to be enhanced for the economic development of the area / <i>Potensi yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu ditingkatkan untuk pembangunan ekonomi kawasan</i> / 提高惹兰历史建筑物的潜力将有利于当地的经济发展	1 2 3 4 5	H1.1
26.	The potential of historical buildings in Ipoh need to be enhanced before being conserved / <i>Potensi yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu ditingkatkan dahulu sebelum ia dipelihara</i> / 在进行保护惹兰历史建筑物的工作前，有必要事先考量其历史价值	1 2 3 4 5	H1.2
27.	The viable potential will encourage conservation efforts among the owners or the users of the historical buildings in Ipoh. / <i>Potensi kawasan yang baik akan menggalakkan usaha pemuliharaan di kalangan pemilik atau pengguna bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh</i> / 惹兰的历史建筑物的潜力将有助于鼓励店主或店户参与其保护的工作	1 2 3 4 5	H1.3

Continue from page 8

Totally disagree / *Sangat tidak bersetuju* / 非常不满

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Fully agree / *Sangat bersetuju* / 非常满意

SECTION D (Potential and Awareness/ *hubungan antara aspek potensi dengan aspek kesedaran* / 潜力和意识)

catatan

28.	Historical buildings in Ipoh need to be conserved to enhance the viability of the area / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu dipulihara untuk meningkatkan potensi kawasan</i> / 保护惹兰的历史建筑物有助于提高该地区的生存几率	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	H2.1
1	2	3	4	5				
29.	Conservation awareness of the owners or the users of historical buildings can enhance the potential of Ipoh / <i>kesedaran pemuliharaan di kalangan pemilik atau pengguna bangunan-bangunan bersejarah dapat meningkatkan potensi di Ipoh</i> / 店主或店户对于保护怡保惹兰历史建筑物的意识有助于提高其潜力	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	H2.2
1	2	3	4	5				
30.	Historical buildings in Ipoh need to be conserved by the owners or the users / <i>Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu dipulihara oleh pemilik atau penggunanya</i> / 店主或店户有必要参与保护惹兰历史建筑物的工作	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	H2.3
1	2	3	4	5				

THANK YOU

YOUR COOPERATION IS HIGHLY APPRECIATED

您的合作，谨此致以万分谢意！

Apendiks 3: Set Soalan Temubual

Ph.D research
School of Housing, Building and Planning,
UNIVERSITI SAINS MALAYSIA
PULAU PINANG

Title :

COMMUNITY INVOLVEMENT IN HERITAGE CONSERVATION PLACES; CASE STUDY IN IPOH, PERAK / PENGLIBATAN MASYARAKAT DALAM PEMULIHARAAN KAWASAN WARISAN; KAJIAN KES DI IPOH, PERAK /

Tujuan kajian ini adalah untuk menguji aspek potensi dan kesedaran dalam megalakkan pemuliharaan bangunan warisan di kalangan masyarakat. Serta mengkaji hubungan antara aspek potensi dan aspek kesedaran tersebut

Soalan interview

Soalan-soalan yang diajukan berdasarkan sikap dan kepercayaan mereka berbanding apa sebenarnya yang berlaku

Nama responden; _____

Organisasi/Syarikat; _____

Jawatan; _____

Tanggungjawab/deskriptif tugas;

ASPEK POTENSI KAWASAN

1. Pada pendapat anda, adakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat menyediakan ruang untuk pelbagai aktiviti, dan mengapa ?

Semakan/hasrat (P1.1)

1. Sumber sedia ada yg blh digunakan
 - ❖ Sebagai ruang perniagaan
 - ❖ dan Perkhidmatan
 - ❖ Kesan ekonomi hiliran

2. Bagaimana pula dengan kemudahan-kemudahan sedia ada di dalam konteks menyokong aktiviti tersebut, adakah ia dalam keadaan baik dan mencukupi?.

Semakan/hasrat (P1.2)

2. Kemudahan yang diperlukan
 - ❖ Elektrik / air
 - ❖ Perparitan
 - ❖ Parking lot
 - ❖ Jalan raya
 - ❖ Laluan kaki
 - ❖ Ruang sosial – penempatan, riadah

3. Apakah yang perlu dilakukan keatas bangunan-bangunan bersejarah sekiranya penggunaannya ingin diteruskan?

Semakan/hasrat (P1.3)

3. Perkara yg perlu dilakukan
 - ❖ Pemuliharaan (suai guna, pulihara, pelihara dsb)
 - ❖ Naik taraf kawasan
 - ❖ Aktiviti/kemudahan sokongan – pengangkutan

4. Apa pendapat anda mengenai jenis perniagaan dan perkhidmatan yang ditawarkan di Ipoh ketika ini?.

Semakan/hasrat (P2.1)

- 4. Jenis penawaran
- ❖ Keperluan /kesesuaian masyarakat
- ❖ Kehendak semasa, gaya semasa
- ❖ Pengalaman dan perasaan mengunjungi

5. Selain jenis perniagaan/perkhidmatan sediaada, apakah jenis perniagaan/perkhidmatan lain yang anda rasa berpotensi boleh usahakan melalui penggunaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh

Semakan/hasrat (P2.2)

- 5. Jenis perkhidmatan lain (kreativiti)
- ❖ galeri
- ❖ kedai cenderamata
- ❖ restoran/kafe
- ❖ butik hotel
- ❖ pejabat
- ❖ penempatan

6. Adakah anda rasa bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh berupaya menarik kedatangan pelancong, mengapa?

Semakan/hasrat (P2.3)

- 6. Tarikan pelancongan
- ❖ Pengunjung harian
- ❖ Pelancong tempatan
- ❖ Pelancong asing
- ❖ Sebelum dipulihara
- ❖ Selepas dipulihara

7. Dengan merujuk kepada Ipoh, adakah anda bersetuju bahawa pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah dapat mengelakkan pembaziran sumber, mengapa?

Semakan/hasrat (P3.1)

7. Mengelak pembaziran sumber
- ❖ Tenaga, bahan api, sumber semulajadi
 - ❖ Kos pembinaan baru
 - ❖ Pembukaan tanah baru
 - ❖ Penyediaan infrastruktur utk kwsn baru

8. Adakah pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh secara tidak lansung dapat meningkatkan kualiti kemudahan sedia ada di situ?

Semakan/hasrat (P3.2)

8. Meningkatkan kualiti kemudahan sedia ada
- ❖ Sistem perparitan
 - ❖ Jalan raya
 - ❖ Ruang pejalan kaki
 - ❖ Lot parkir
 - ❖ Air/elektrik

9. Adakah anda bersetuju bahawa pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh mampu meningkatkan nilai hartanah di kawasan tersebut, mengapa ?

Semakan/hasrat (P3.3)

9. Meningkatkan nilai hartanah
- ❖ Harga
 - ❖ Prospek ekonomi
 - ❖ Permintaan pasaran

10. Apa pendapat anda mengenai pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat meningkatkan imej dan nilai estetika kawasannya,

Semakan/hasrat (P4.1)

10. Meningkatkan imej dan estetika

❖ Tampak

❖ Rupa bandar

❖ Kawasan

11. Adakah anda bersetuju bahawa pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di, Ipoh dapat meningkatkan taraf kebersihan kawasannya ?

Semakan/hasrat (P4.2)

11. Meningkatkan taraf kebersihan

❖ Pemandangan

❖ Aspek kesihatan

❖ bau dan keselesaan

12. Selain itu, dikatakan juga pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah termasuklah sekiranya di Ipoh juga akan dapat mengelak keusangan dan pengabaian kawasannya, apa pendapat anda

Semakan/hasrat (P4.3)

12. Mengelak keusangan dan pengabaian

❖ Rosak/buruk/ reput

❖ Aspek keselamatan

❖ Aktiviti tidak sihat/jenayah

ASPEK KESEDARAN MASYARAKAT

13. Apa pendapat anda mengenai keunikan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh berbanding kawasan lain.

Semakan/hasrat (K1.1)

13. Keunikan kawasan

❖ Seni bina/skala

❖ Pelbagai fungsi

❖ Pelbagai etnik

❖ Jalan utama bandar

14. Adakah anda bersetuju bahawa bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh itu sebenarnya meangambarkan kehidupan masyarakatnya yang lalu, mengapa ?

Semakan/hasrat (K1.2)

14. kehidupan masyarakat lalu

❖ Cara hidup

❖ Latar belakang ekonomi

❖ Latar belakang etnik

❖ Fungsi kawasan

15. Apa komen anda mengenai bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dari sudut kebanggaan masyarakatnya pada hari ini.

Semakan/hasrat (K1.3)

15. Kebanggaan masyarakat

❖ Pembentukan minda

❖ Hubungan nilai

❖ Imej

16. Adakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh melambangkan budaya tempatan ?
Jelaskan perkara tersebut.

	Semakan/hasrat (K2.1)
	16. Melambangkan budaya setempat
	❖ Perlindungan budaya (merentas generasi)
	❖ Nilai warisan (ketara/tidak ketara)
	❖ Penerimaan budaya lalu untuk hari ini

17. Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh menggambarkan ilmu dan kebijaksanaan masyarakatnya yang lalu

	Semakan/hasrat (K2.2)
	17. Ilmu dan kebijaksanaan
	❖ Aspirasi / iktibar
	❖ Teknikal/pendidikan
	❖ Sosioekonomi kawasan

18. Penggunaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh adalah sesuai hingga ke generasi akan datang, apa pendapat anda ?

	Semakan/hasrat (K2.3)
	18. Sesuai di masa hadapan
	❖ Keperluan masa depan, merentasi generasi
	❖ Ketahanan sekiranya dipelihara
	❖ Kesenambungan budaya

19. Melalui pelbagai aktiviti sosial dan ekonomi, adakah Ipoh mampu menjadi kawasan berinteraksi di kalangan penduduk setempatnya ?

	<p><u>Semakan/hasrat (K3.1)</u></p> <p>19. Interaksi masyarakat</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Rantainya masyarakat, integrasi sosial ❖ Penyatuan masyarakat ❖ Kerjasama

20. Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh telah membentuk jati diri penduduk setempat, apa komen anda mengenai pernyataan ini ?

	<p><u>Semakan/hasrat (K3.2)</u></p> <p>20. Jati diri</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Mengenal diri/identiti ❖ Nilai dan kemuliaan lalu ❖ Penerimaan persekitaran

21. Benarkah sejarah bangunan-bangunan di Ipoh dapat dikaitkan dengan masyarakat setempatnya pada hari ini ?

	<p><u>Semakan/hasrat (K3.3)</u></p> <p>21. Perkaitan masyarakat dengan sejarah mereka</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Kesenambungan masyarakat ❖ Sentimental/nostalgia – penerimaan ❖ Sejarah kawasan dan masyarakat ❖ Hubungan masyarakat dengan sejarah mereka

22. Keistimewaan yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh sepatutnya menjadi hak milik bersama masyarakatnya pada hari ini, apa komen anda

	<p>Semakan/hasrat (K4.1)</p> <p>22. Hak milik masyarakat</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Pengembelengan mengambil kira keuntungan/kelebihan yg blh dijana kpd masyarakat ❖ Mengiktiraf kepentingan masyarakat

23. Adakah perlu sekiranya pihak-pihak tertentu ingin melakukan sebarang perubahan ke atas bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu mendapat persetujuan masyarakatnya ?, mengapa ?.

	<p>Semakan/hasrat (K4.2)</p> <p>23. Perubahan perlu mendapat persetujuan masyarakat</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Restu/keizinan ❖ Peranan masyarakat diperlukan ❖ Iktiraf perkongsian ❖ Kepekaan masyarakat

24. Mengapakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh ini perlu dipulihara dan dibangunkan untuk generasi akan datang ?

	<p>Semakan/hasrat (K4.3)</p> <p>24. Pemuliharaan/ pembangunan</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Kepentingan/ keuntungan yang berterusan ❖ Keperluan masyarakat akan datang ❖ Hak masyarakat yang berterusan

ASPEK HUBUNGAN ANTARA ASPEK POTENSI DENGAN ASPEK KESEDARAN

25. Perlukah potensi yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh itu ditingkatkan, mengapa ?

	<u>Semakan/hasrat (H1.1)</u>
	25. Peningkatan potensi
	❖ Pembangunan ekonomi

26. Beri komen anda adakah potensi yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu ditingkatkan dahulu sebelum ia dipulihara ?

	<u>Semakan/hasrat (H1.2)</u>
	26. Potensi dulu kemudian baru pulihara
	❖ Jaminan keuntungan

27. Benarkah potensi kawasan yang baik akan menggalakkan usaha pemuliharaan di kalangan pemilik/pengguna bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh, mengapa ?

	<u>Semakan/hasrat (H1.3)</u>
	27. Potensi menggalakkan masyarakat pulihara
	❖ Potensi wujudkan kesedaran
	❖ Potensi mencetus pemuliharaan

28. Bagaimana pula dengan pendapat bahawa bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu dipulihara dulu untuk meningkatkan potensi kawasan

	Semakan/hasrat (H2.1) 28. Pulihara untuk wujudkan potensi ❖ Daya penarik ❖ Ruang untuk aktiviti sosioekonomi

29. Maka, kesedaran pemuliharaan tersebut (dikalangan pemilik/pengguna bangunan-bangunan bersejarah) akan dapat meningkatkan potensi di Ipoh

	Semakan/hasrat (H2.2) 29. Kesedaran akan wujudkan potensi ❖ Kesedaran pemuliharaan

30. Oleh itu, adakah anda setuju bahawa bangunan-bangunan bersejarah di Jalan Ipoh perlu dipulihara oleh pemilik/penggunanya

	Semakan/hasrat (H2.3) 30. Pemuliharaan harus dilakukan oleh pemilik/pengguna ❖ Untuk cipta potensi

Apendiks 4: Set Soalan Pemerhatian

Ph.D research
School of Housing, Building and Planning,
UNIVERSITI SAINS MALAYSIA
PULAU PINANG

Title :

**COMMUNITY INVOLVEMENT IN HERITAGE CONSERVATION PLACES; CASE STUDY IN IPOH,
PERAK / PENGLIBATAN MASYARAKAT DALAM PEMULIHARAAN KAWASAN WARISAN; KAJIAN
KES DI IPOH, PERAK /**

Tujuan kajian ini adalah untuk menguji aspek potensi dan kesedaran dalam megalakkan pemuliharaan bangunan warisan di kalangan masyarakat. Serta mengkaji hubungan antara aspek potensi dan aspek kesedaran tersebut

Kajian Pemerhatian

Lokasi kajian ; _____

Tarikh/masa ; _____

Pengkaji ; _____

ASPEK POTENSI KAWASAN

1. Bangunan-bangunan bersejarah menyediakan ruang untuk pelbagai aktiviti

	Semakan/hasrat (P1.1)
	1. Sumber sedia ada yg blh digunakan
	❖ Sebagai ruang perniagaan
	❖ dan Perkhidmatan
	❖ Kesan ekonomi hiliran

2. Kemudahan-kemudahan sedia ada dalam konteks menyokong aktiviti tersebut, adakah ia dalam keadaan baik dan mencukupi?.

	Semakan/hasrat (P1.2)
	2. Kemudahan yang diperlukan
	❖ Elektrik / air
	❖ Perparitan
	❖ Parking lot
	❖ Jalan raya
	❖ Laluan kaki
	❖ Ruang sosial – penempatan, riadah

3. Apakah yang perlu dilakukan keatas bangunan-bangunan bersejarah sekiranya penggunaannya ingin diteruskan?

	Semakan/hasrat (P1.3)
	3. Perkara yg perlu dilakukan
	❖ Pemuliharaan (suai guna, pulihara, pelihara dsb)
	❖ Naik taraf kawasan
	❖ Aktiviti/kemudahan sokongan – pengangkutan

4. Jenis perniagaan dan perkhidmatan yang ditawarkan di Ipoh ketika ini?.

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	Semakan/hasrat (P2.1) 4. Jenis penawaran ❖ Keperluan /kesesuaian masyarakat ❖ Kehendak semasa, gaya semasa ❖ Pengalaman dan perasaan mengunjungi
-------------------------------	---

5. Jenis perniagaan/perkhidmatan lain yang dirasakan berpotensi boleh usahakan melalui penggunaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	Semakan/hasrat (P2.2) 5. Jenis perkhidmatan lain (kreativiti) ❖ galeri ❖ kedai cenderamata ❖ restoran/kafe ❖ butik hotel ❖ pejabat ❖ penempatan
---	---

6. Adakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh berupaya menarik kedatangan pelancong, mengapa?

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	Semakan/hasrat (P2.3) 6. Tarikan pelancongan ❖ Pengunjung harian ❖ Pelancong tempatan ❖ Pelancong asing ❖ Sebelum dipulihara ❖ Selepas dipulihara
---	--

7. Dengan merujuk kepada Ipoh, adakah pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah dapat mengelakkan pembaziran sumber, mengapa?

Semakan/hasrat (P3.1)

7. Mengelak pembaziran sumber
- ❖ Tenaga, bahan api, sumber semulajadi
 - ❖ Kos pembinaan baru
 - ❖ Pembukaan tanah baru
 - ❖ Penyediaan infrastruktur utk kwsn baru

8. Adakah pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh secara tidak lansung dapat meningkatkan kualiti kemudahan sedia ada di situ?

Semakan/hasrat (P3.2)

8. Meningkatkan kualiti kemudahan sedia ada
- ❖ Sistem perparitan
 - ❖ Jalan raya
 - ❖ Ruang pejalan kaki
 - ❖ Lot parkir
 - ❖ Air/elektrik

9. Adakah pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh mampu meningkatkan nilai hartanah di kawasan tersebut, mengapa ?

Semakan/hasrat (P3.3)

9. Meningkatkan nilai hartanah
- ❖ Harga
 - ❖ Prospek ekonomi
 - ❖ Permintaan pasaran

10. Adakah pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat meningkatkan imej dan nilai estetika kawasannya,

Semakan/hasrat (P4.1)

10. Meningkatkan imej dan estetika

❖ Tampak

❖ Rupa bandar

❖ Kawasan

11. Adakah pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dapat meningkatkan taraf kebersihan kawasannya ?

Semakan/hasrat (P4.2)

11. Meningkatkan taraf kebersihan

❖ Pemandangan

❖ Aspek kesihatan

❖ bau dan keselesaan

12. Selain itu, dikatakan juga pemuliharaan bangunan-bangunan bersejarah termasuklah sekiranya di Ipoh juga akan dapat mengelak keusangan dan pengabaian kawasannya, apa pendapat anda

Semakan/hasrat (P4.3)

12. Mengelak keusangan dan pengabaian

❖ Rosak/buruk/ reput

❖ Aspek keselamatan

❖ Aktiviti tidak sihat/jenayah

ASPEK KESEDARAN MASYARAKAT

13. Huraian mengenai keunikan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh berbanding kawasan lain.

Semakan/hasrat (K1.1)
13. Keunikan kawasan

- ❖ Seni bina/skala
- ❖ Pelbagai fungsi
- ❖ Pelbagai etnik
- ❖ Jalan utama bandar

14. Adakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh itu sebenarnya meangambarkan kehidupan masyarakatnya yang lalu, mengapa ?

Semakan/hasrat (K1.2)
14. kehidupan masyarakat lalu

- ❖ Cara hidup
- ❖ Latar belakang ekonomi
- ❖ Latar belakang etnik
- ❖ Fungsi kawasan

15. Huraian mengenai bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh dari sudut kebanggaan masyarakatnya pada hari ini.

Semakan/hasrat (K1.3)
15. Kebanggaan masyarakat

- ❖ Pembentukan minda
- ❖ Hubungan nilai
- ❖ Imej

16. Adakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh melambangkan budaya tempatan ?.

	Semakan/hasrat (K2.1)
	16. Melambangkan budaya setempat
	❖ Perlindungan budaya (merentas generasi)
	❖ Nilai warisan (ketara/tidak ketara)
	❖ Penerimaan budaya lalu untuk hari ini

17. Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh menggambarkan ilmu dan kebijaksanaan masyarakatnya yang lalu

	Semakan/hasrat (K2.2)
	17. Ilmu dan kebijaksanaan
	❖ Aspirasi / iktibar
	❖ Teknikal/pendidikan
	❖ Sosioekonomi kawasan

18. Adakah penggunaan bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh adalah sesuai hingga ke generasi akan datang ?.

	Semakan/hasrat (K2.3)
	18. Sesuai di masa hadapan
	❖ Keperluan masa depan, merentasi generasi
	❖ Ketahanan sekiranya dipelihara
	❖ Kesenambungan budaya

19. Melalui pelbagai aktiviti sosial dan ekonomi, adakah Ipoh mampu menjadi kawasan berinteraksi di kalangan penduduk setempatnya ?

	Semakan/hasrat (K3.1)
	19. Interaksi masyarakat
	❖ Rantian masyarakat, integrasi sosial
	❖ Penyatuan masyarakat
	❖ Kerjasama

20. Bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh telah membentuk jati diri penduduk setempat, apa fakta mengenai pernyataan ini ?

	Semakan/hasrat (K3.2)
	20. Jati diri
	❖ Mengenal diri/identiti
	❖ Nilai dan kemuliaan lalu
	❖ Penerimaan persekitaran

21. Benarkah sejarah bangunan-bangunan di Ipoh dapat dikaitkan dengan masyarakat setempatnya pada hari ini ?

	Semakan/hasrat (K3.3)
	21. Perkaitan masyarakat dengan sejarah mereka
	❖ Kesenambungan masyarakat
	❖ Sentimental/nostalgia – penerimaan
	❖ Sejarah kawasan dan masyarakat
	❖ Hubungan masyarakat dengan sejarah mereka

22. Keistimewaan yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh sepatutnya menjadi hak milik bersama masyarakatnya pada hari ini

Semakan/hasrat (K4.1)
 22. Hak milik masyarakat
 ❖ Pengembelangan mengambil kira keuntungan/kelebihan yg blh dijana kpd masyarakat
 ❖ Mengiktiraf kepentingan masyarakat

23. Adakah perlu sekiranya pihak-pihak tertentu ingin melakukan sebarang perubahan ke atas bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu mendapat persetujuan masyarakatnya ?, mengapa ?.

Semakan/hasrat (K4.2)
 23. Perubahan perlu mendapat persetujuan masyarakat
 ❖ Restu/keizinan
 ❖ Peranan masyarakat diperlukan
 ❖ Iktiraf perkongsian
 ❖ Kepekaan masyarakat

24. Mengapakah bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh ini perlu dipulihara dan dibangunkan untuk generasi akan datang ?

Semakan/hasrat (K4.3)
 24. Pemuliharaan/ pembangunan
 ❖ Kepentingan/ keuntungan yang berterusan
 ❖ Keperluan masyarakat akan datang
 ❖ Hak masyarakat yang berterusan

ASPEK HUBUNGAN ANTARA ASPEK POTENSI DENGAN ASPEK KESEDARAN

25. Perlukah potensi yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh itu ditingkatkan, mengapa ?

Semakan/hasrat (H1.1)

25. Peningkatan potensi
- ❖ Pembangunan ekonomi

26. Adakah potensi yang ada pada bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu ditingkatkan dahulu sebelum ia dipulihara ?

Semakan/hasrat (H1.2)

26. Potensi dulu kemudian baru pulihara
- ❖ Jaminan keuntungan

27. Benarkah potensi kawasan yang baik akan menggalakkan usaha pemuliharaan di kalangan pemilik/pengguna bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh, mengapa ?

Semakan/hasrat (H1.3)

27. Potensi menggalakkan masyarakat pulihara
- ❖ Potensi wujudkan kesedaran
 - ❖ Potensi mencetus pemuliharaan

28. Bagaimana pula dengan fakta bahawa bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh perlu dipulihara dulu untuk meningkatkan potensi kawasan

	Semakan/hasrat (H2.1)
	28. Pulihara untuk wujudkan potensi
	❖ Daya penarik
	❖ Ruang untuk aktiviti sosioekonomi

29. Maka, kesedaran pemuliharaan tersebut (dikalangan pemilik/pengguna bangunan-bangunan bersejarah) akan dapat meningkatkan potensi di, Ipoh

	Semakan/hasrat (H2.2)
	29. Kesedaran akan wujudkan potensi
	❖ Kesedaran pemuliharaan

30. Oleh itu, adakah anda perlu bahawa bangunan-bangunan bersejarah di Ipoh ini dipulihara oleh pemilik/penggunanya

	Semakan/hasrat (H2.3)
	30. Pemuliharaan harus dilakukan oleh pemilik/pengguna
	❖ Untuk cipta potensi

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah SWT Tuhan sekalian alam, selawat dan salam ke atas junjungan besar Nabi Muhammad S.A.W. serta keluarga dan para sahabat baginda. Alhamdulillah, dengan izin dan kehendakNya, penyelidikan ini dapat diselesaikan walaupun berdepan dengan pelbagai cabaran.

Setinggi-tinggi penghargaan saya rakamkan kepada Profesor Dr. A Ghafar Bin Ahmad selaku penyelia yang telah banyak memberi bimbingan dan dorongan sehingga selesai penyelidikan ini. Seterusnya ucapan terima kasih kepada Dekan, pensyarah dan kakitangan Pusat Pengajian Perumahan, Bangunan dan Perancangan Universiti Sains Malaysia yang terlibat membantu sama ada secara langsung atau tidak langsung. Penghargaan juga ditujukan kepada Kementerian Pengajian Tinggi yang telah menaja pengajian ini di bawah Skim Hadiah Latihan Persekutuan.

Ucapan terima kasih juga kepada kesemua responden temubual dan tinjauan yang telah memberi kerjasama yang jitu dalam menyalurkan ide dan pendapat. Akhir sekali untuk keluarga yang tercinta khususnya isteri yang setia, Marina Abd Kadir serta anak-anak tersayang Nayli Alisya dan Nayra Aliqa yang sabar dan berkorban masa dan kasih sayang. Tidak lupa juga pada teman-teman yang banyak membantu khususnya saudara En. Mohd Taib, Mr. Law Siak Hong dan Profesor Lynn Hollen Lees dari Perak Heritage Society yang tidak jemu membantu dalam pemahaman sejarah dan warisan Bandaraya Ipoh.

ISI KANDUNGAN

	Halaman
Penghargaan	i
Isi Kandungan	ii
Senarai Jadual	vii
Senarai Rajah	ix
Senarai Gambar	x
Singkatan Istilah	xiii
Abstrak	xiv
Abstract	xv
BAB 1 – PENGENALAN	
1.1 Pengenalan	1
1.2 Latarbelakang Isu	2
1.2.1 Pengabaian Pemuliharaan Kawasan Warisan di Kalangan Pengguna dan Pemilik Aset Warisan	3
1.2.2 Pengabaian Pemuliharaan Kawasan Warisan Oleh Pihak Pentadbiran	7
1.3 Pernyataan Masalah	10
1.3.1 Aspek potensi dalam menggalakkan pemuliharaan kawasan warisan di kalangan masyarakat	12
1.3.2 Aspek kesedaran dalam menggalakkan pemuliharaan kawasan warisan di kalangan masyarakat	15
1.3.3 Hubungan antara aspek potensi dan aspek kesedaran	17
1.4 Kajian Literatur	18
1.4.1 Pemuliharaan Kawasan	19
1.4.2 Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan	20
1.4.3 Potensi Kawasan Warisan	21
1.4.4 Kesedaran Kepentingan Kawasan Warisan	22
1.4.5 Teori Kemerostan Bandar	24
1.5 Persoalan Kajian	30

1.6	Objektif Kajian	30
1.7	Kerangka Pembolehubah	31
1.8	Kepentingan Penyelidikan	33
1.9	Metodologi Kajian	34
1.10	Definisi Istilah	35
1.11	Skop dan Batasan Penyelidikan	36
1.12	Organisasi Tesis	38
1.13	Kerangka Penyelidikan	41

BAB 2 KAJIAN LITERATUR

2.1	Pengenalan	42
2.2	Kajian-kajian Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan	43
2.2.1	Kajian Awal Penglibatan Masyarakat	44
2.2.2	Kelebihan Penglibatan Masyarakat	49
2.2.3	Kaedah Penglibatan Masyarakat	51
2.2.4	Bentuk dan Fasa Penglibatan Masyarakat	56
2.2.5	Hubungan dan Kerjasama Dalam Penglibatan Masyarakat	58
2.2.6	Perkaitan UNESCO dengan Penglibatan Masyarakat	61
2.2.7	Rumusan Kajian-Kajian Terdahulu dan Semasa Mengenai Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan	63
2.3	Pemuliharaan Kawasan Warisan	68
2.4	Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan	77
2.5	Potensi Kawasan Warisan	84
2.6	Kesedaran Pemuliharaan Kawasan Warisan	92
2.7	Hubungan Antara Aspek Potensi Dan Aspek Kesedaran	99
2.8	Kerangka Teori	100
2.9	Rumusan	101

BAB 3 METODOLOGI KAJIAN

3.1	Pengenalan	104
3.2	Persoalan Kajian	106
3.2.1	Kajian Literatur	103
3.2.2	Kajian Pemerhatian di Ipoh (Bancian)	108
3.2.3	Kajian Dokumen	108
3.2.4	Kumpulan Fokus	110
3.2.5	Pembentukan Persoalan Kajian	111
3.3	Objektif Kajian	113
3.4	Reka Bentuk Penyelidikan	113
3.4.1	Penyelidikan Penerokaan (<i>exploratory</i>)	114
3.5	Kajian Kes	115
3.5.1	Lokasi Kajian Kes	116
3.6	Kaedah Penyelidikan Kualitatif	117
3.6.1	Kajian Pemerhatian	118
3.6.2	Temubual	120
3.7	Kaedah Kuantitatif	123
3.7.1	Tinjauan – Soal Selidik	125
3.8	Persampelan	126
3.8	Pengesahan dan Kepercayaan Instrumen	129
3.9.1	Kajian Rintis	129
3.9.2	Data Triangulasi	130
3.10	Penganalisan Data	135
3.11	Rumusan	136

BAB 4 LATAR BELAKANG BANDARAYA IPOH

4.1	Pengenalan	138
4.2	Latar Belakang dan Sejarah Bandaraya Ipoh	139
4.3	Kesan Perusahaan Bijih Timah	140
4.4	Profil Bandar Warisan Di Ipoh	142
4.5	Ciri-ciri Seni Bina Warisan di Ipoh	146

4.6	Keadaan Fizikal Bangunan Warisan Di Ipoh	149
4.7	Latar Belakang Pemuliharaan Warisan di Bandaraya Ipoh	151
4.7.1	Dasar dan Perancangan Pembangunan Warisan di Ipoh Dari 2001 Hingga 2010	151
4.7.2	Dasar dan Perancangan Pembangunan Warisan di Ipoh Selepas 2010	157
4.8	Kawasan Warisan di Bandaraya Ipoh	160
4.9	Potensi Kawasan Warisan di Ipoh	162
4.10	Tahap Kesedaran Warisan di Ipoh	164
4.11	Rumusan	167

BAB 5 KAJIAN KES EMPAT BANDAR WARISAN

5.1	Pengenalan	168
5.2	Lokasi Kajian Pemerhatian	169
5.2.1	Bandaraya Melaka	169
5.2.2	George Town, Pulau Pinang	171
5.2.3	Kampung Glam, Singapura	172
5.2.4	Bandaraya Melbourne, Australia	174
5.3	Analisa Kajian Kes Empat Buah Bandar Warisan	176

BAB 6 PENGANALISAAN DATA

6.1	Pengenalan	208
6.2	Kajian Tinjauan Pekan Baru, Ipoh	210
6.2.1	Analisa Kajian Tinjauan	211
6.2.2	Kesimpulan Kajian Tainjauan	223
6.3	Kajian Temubual Pekan Baru, Ipoh	224
6.3.1	Analisa Temubual	225
6.3.2	Kesimpulan Kajian Temubual	243
6.4	Kajian Pemerhatian Pekan Baru, Ipoh	243
6.4.1	Analisa Kajian Pemerhatian	244
6.4.2	Kesimpulan Kajian Pemerhatian	276
6.5	Rumusan Penganalisaan Pekan Baru, Ipoh	278

BAB 7 PENEMUAN DAN CADANGAN

7.1	Pengenalan .	280
7.2	Penemuan Penyelidikan	280
7.3	Kesimpulan Penemuan Kajian	287
7.4	Cadangan Penyelidikan	289
7.5	Sumbangan Ilmiah	312
7.5.1	Sumbangan Kepada Teori Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan	313
7.4.1	Sumbangan Praktikal Penglibatan Masyarakat dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan	314
7.6	Cadangan Penyelidikan Akan Datang	318
7.7	Rumusan Penyelidikan	321
	Rujukan & Bibliografi	325
	APENDIKS 1: Nilai Cronbach's Alpha Kajian Rintis	349
	APENDIKS 2: Set Soalan Soal Selidik	351
	APENDIKS 3: Set Soalan Temubual	360
	APENDIKS 4: Set Soalan Pemerhatian	371

SENARAI JADUAL

Jadual 1.1	Bancian Unit Rumah Kedai di Pusat Bandaraya Ipoh	5
Jadual 1.2	Bancian Kemusnahan dan Kerosakan Bangunan dan Kawasan Warisan di Bandaraya Ipoh	6
Jadual 1.3	Senarai Pelan Perancangan Pihak Berkuasa Tempatan, Kerajaan Negeri Perak dan Agensi Persekutuan Tahun 2001 Hingga 2010	9
Jadual 2.1	Ringkasan Kajian Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan.	43
Jadual 3.1	Jadual Alpha Kajian Rintis	130
Jadual 3.2	Rujukan Pemusatan Sumber Kajian Terdahulu	132
Jadual 3.3	Pecahan dan Kandungan Pemboleh Ubah	134
Jadual 4.1	Bangunan Kolonial British di Malaysia Dari Tahun 1800 – 1930	144
Jadual 4.2	Jumlah Monumen Warisan di Malaysia yang Berusia 80 hingga 500 tahun	145
Jadual 4.3	Gaya Seni Bina Bangunan Warisan di Bandaraya Ipoh	147
Jadual 4.4	Bangunan Warisan Yang Bertukar Fungsi Oleh Pemilik Semasa	150
Jadual 4.5	Pewartaan Tapak Warisan dan Tapak Warisan Kebangsaan	154
Jadual 4.6	Senarai Monumen Warisan Di Sepanjang Tebing Sungai Kinta Dari Taman D.R Sevinassagam Sehingga Jalan Datoh, Ipoh	156
Jadual 5.1	Rumusan Analisa Kajian Empat Bandar mengikut pecahan aktiviti	204
Jadual 6.1	Peratusan Demografi Responden	214
Jadual 6.2	Min Item Sumber Sedia Ada	215

Jadual 6.3	Min Item Pemahaman Kehendak Pelanggan	216
Jadual 6.4	Min Item Pembangunan Mapan	217
Jadual 6.5	Nilai Min Meningkatkan Kualiti Tempat	218
Jadual 6.6	Min Item Identiti Masyarakat	218
Jadual 6.7	Min Item Pemeraksanaan Budaya	219
Jadual 6.8	Min Item Pemeraksanaan Masyarakat	220
Jadual 6.9	Min Item Rasa Kepunyaan dan Rasa Sebahagian Dari Kawasan	221
Jadual 6.10	Min Hubungan Keutamaan Potensi Berbanding Kesedaran	222
Jadual 6.11	Min Hubungan Keutamaan Kesedaran Pemuliharaan Berbanding Potensi	223
Jadual 7.1	Sumber Sedia Ada sebagai galakan pemuliharaan di kalangan masyarakat	274
Jadual 7.2	Memenuhi kehendak masyarakat sebagai galakan pemuliharaan	275
Jadual 7.3	Pembangunan mapan sebagai galakan pemuliharaan	276
Jadual 7.4	kualiti kawasan warisan sebagai galakan pemuliharaan	277
Jadual 7.5	Kawasan warisan sebagai identiti masyarakat	279
Jadual 7.6	Kawasan warisan memperkasa budaya masyarakat	278
Jadual 7.7	Pemeraksanaan masyarakat oleh entiti warisan menggalakan pemuliharaan	280
Jadual 7.8	Rasa kepunyaan menggalakan pemuliharaan kawasan	282
Jadual 7.9	Keutamaan potensi berbanding kesedaran dalam menggalakan pemuliharaan	284
Jadual 7.10	Keutamaan kesedaran berbanding potensi dalam menggalakan pemuliharaan	285
Jadual 7.11	Senarai Semak Pakej Aktiviti yang Meningkatkan Potensi dan Kesedaran	314

SENARAI RAJAH

Rajah 1.1	Kerangka Pembolehubah	31
Rajah 1.2	Kerangka Penyelidikan	41
Rajah 2.1	Kerangka Teori	101
Rajah 3.1	Kerangka Metodologi	105
Rajah 3.2	Triangulasi Data	131
Rajah 4.1	Peta Kawasan Warisan Bandaraya Ipoh	160
Rajah 5.1	Peta Kawasan Warisan Melaka	170
Rajah 5.2	Peta Kawasan Warisan Pulau Pinang	172
Rajah 5.3	Peta Kawasan Warisan Kampung Glam, Singapura	174
Rajah 5.4	Peta Kawasan Warisan Melbourne, Australia	175
Rajah 6.1	Peta Pekan Baru Ipoh	209

SENARAI GAMBAR

Gambar 4.1	Bangunan Stesen Keretapi Ipoh, Jalan Panglima Bukit Gantang Wahab, Ipoh, Perak	148
Gambar 4.2	Bangunan Institut St. Micheal, Jalan S.P. Seenivasagam, Ipoh, Perak	148
Gambar 4.3	Bangunan Chua Cheng Bok di Jalan Sultan Idris Shah, Ipoh, Perak	148
Gambar 4.4	Bangunan Dewan Bandaran di di Jalan Panglima Bukit Gantang Wahab, Ipoh, Perak	148
Gambar 5.1	Geographer Cafe, Jalan Hang Jebat, Melaka	176
Gambar 5.2	Jonker Boutique Hotel, Jalan Tokong, Melaka	176
Gambar 5.3	Laluan Block Arcade (Collins Street, Melbourne)	177
Gambar 5.4	Bussorah Mall (Kampung Glam, Singapura)	177
Gambar 5.5	Jalan Tukang Besi (Melaka)	178
Gambar 5.6	Lebuh Pantai, Pulau Pinang	178
Gambar 5.7	perhentian LRT di Flinder Street, Melbourne	178
Gambar 5.8	Bangunan Stadthys di Melaka	179
Gambar 5.9	Pemuliharaan di Kandahar Street, Kampung Glam	179
Gambar 5.10	Lebuh King, Pulau Pinang	180
Gambar 5.11	Restoran Peranakan di Jalan Tun Tan Cheng Lock, Melaka	181
Gambar 5.12	Bangunan Old Commercial Bank of Australia (Collins Street)	181
Gambar 5.13	Restoran berciri moden The Whiteaways Arcade di Lebuh Pantai, Pulau Pinang.	181
Gambar 5.14	Bussuroh Mall, Kampung Glam	181
Gambar 5.15	Federation Square, Melbourne	182

Gambar 5.16	Desgraves Street, Melbourne	184
Gambar 5.17	Tebing Sungai Melaka	184
Gambar 5.18	Arca Three Men and Their Lunch Box, Melbourne	185
Gambar 5.19	Masjid Kampung Kling di Jalan Tukang Besi, Melaka	186
Gambar 5.20	Rumah Agam Pinang Peranakan, Lebuh Gereja, Pulau Pinang	186
Gambar 5.21	Scott Alley , Melbourne	187
Gambar 5.22	Degraves Street, Melbourne	187
Gambar 5.23	Chelsea di Collins Street, Melbourne	188
Gambar 5.24	Tokong Han Jiang, di Lebuh Chulia, Pulau Pinang	189
Gambar 5.25	Masjid Sultan (kanan) di Kampung Glam, Singapura	189
Gambar 5.26	GPO di Bourke Street, Melbourne	190
Gambar 5.27	Muzium Budaya Cheng Ho di Lorong Hang Jebat, Melaka	191
Gambar 5.28	Lebuh Queen, Pulau Pinang	192
Gambar 5.29	Mercantile Bank, Collins Street, Melbourne.	192
Gambar 5.30	Alsagoff Arab School di Jalan Sultan, Kampung Glam	193
Gambar 5.31	Bangunan Logan Heritage di Lebuh Pantai, Pulau Pinang	195
Gambar 5.32	Dataran Bandar, Melaka	195
Gambar 5.3	Jalan Tukang Besi, Melaka	196
Gambar 5.34 & 5.35	Brosur inisiatif peniaga, Bangunan Nicholas, Melbourne	196
Gambar 5.36	Rumah Makan Minang di Kandahar Street, Kampung Glam, Singapura	197
Gambar 5.37	Stesen Keretapi Flinders Street, Melbourne	198
Gambar 5.38	Perniagaan tiga generasi, Kampung Glam	198
Gambar 5.39	Graffiti di Union Lane, Melbourne	200

Gambar 6.1	Jalan Sultan Idris Shah, Ipoh	245
Gambar 6.2	Jalan Sultan Iskandar, Ipoh	245
Gambar 6.3	Tanaman pokok di tengah laluan kaki, Jalan Sultan Iskandar, Ipoh	247
Gambar 6.4	Kelemahan pemuliharaan di Jalan Sultan Idris Shah, Ipoh	247
Gambar 6.5	Bangunan Chua Cheng Bok, Jalan Sultan Idris Shah, Ipoh	250
Gambar 6.6	Vila Foong Seong, Jalan Laxamana, Ipoh	250
Gambar 6.7	Kedai soya tradisional di Jalan Dato' Tahwil Azar, Ipoh	252
Gambar 6.8	Kedai ayam garam di Jalan Raja Musa Aziz, Ipoh	252
Gambar 6.9	Rumah kedai kosong di Jalan Raja Ekram, Ipoh	254
Gambar 6.10	Rumah kedai kosong di Jalan Sultan Iskandar, Ipoh	254
Gambar 6.11	Warna tidak seragam di Jalan Dato' Onn Jaafar, Ipoh	257
Gambar 6.12	Warna tidak seragam di Jalan Sultan Iskandar, Ipoh	257
Gambar 6.13	Laluan kaki di Taman Rekreasi Jalan Raja Musa Aziz, Ipoh	259
Gambar 6.14	Bangunan Yayasan Perak, Jalan Sultan Idris Shah, Ipoh	262
Gambar 6.15	Daun pintu rumah kedai di Jalan Sultan Idris Shah, Ipoh	262
Gambar 6.16	Bahagian kiri Taman Jubilee, Jalan Raja Ekram, Ipoh	263
Gambar 6.17	Bahagian kanan Taman Jubilee, Jalan Raja Ekram, Ipoh	263
Gambar 6.18, 6.19 dan 6.20	Perubahan reka bentuk Bazar Lam Looking Jalan Laxamana, Ipoh	264
Gambar 6.21	Perak Chinese Amateur Dramatic Association, Jalan Mustapha Al-Bakri, Ipoh	267
Gambar 6.22	Tebing Sungai Kinta	269

SINGKATAN ISTILAH

CCZ	Capital City Zone, Melbourne
DBP	Dewan Bahasa dan Pustaka
IDR	Institut Darul Ridzuan
ITC	Majlis Timah Antarabangsa
JPBD	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Perak
MBI	Majlis Bandaraya Ipoh
NKRA	<i>National Key Result Areas</i>
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>
UTC	Urban Transformation Centre
ZPP	Zon Pembangunan Pusat, Bandaraya Ipoh

PENGLIBATAN MASYARAKAT DALAM PEMULIHARAAN KAWASAN WARISAN DI PUSAT BANDARAYA IPOH, PERAK

Abstrak

Penyelidikan ini memberi fokus kepada masalah pengabaian kawasan warisan di kalangan masyarakat, merangkumi pentadbir, pengguna dan pemilik bangunan. Bagi mengatasi masalah ini dua aspek utama diukur untuk menilai tahap penerimaan masyarakat dalam menggerakkan usaha pemuliharaan di kalangan mereka. Dua aspek dimaksudkan ialah potensi dan kesedaran yang menjadi objektif utama penyelidikan ini. Aspek potensi diukur bagi menilai tahap keyakinan dan kefahaman masyarakat ke atas kawasan warisan, bagaimana potensi mampu menggerakkan masyarakat memulihara kawasan warisan. Manakala aspek kesedaran diukur bagi menilai tahap kesedaran sehingga ia boleh mendorong masyarakat memulihara. Menggunakan kajian kes tunggal di Pusat Bandaraya Ipoh, Perak, kajian ini menggabungkan kaedah kualitatif dan kuantitatif melalui instrumen pemerhatian, temu bual dan soal selidik. Kajian ini juga menggunakan kajian pemerhatian di empat buah bandar warisan lain sebagai data sokongan iaitu di Pusat Bandaraya Melaka, Lebuh Pantai (Pulau Pinang), Kampung Glam (Singapura) dan Melbourne (Australia). Melalui data yang dianalisa, penyelidikan ini mendapati potensi dan kesedaran tidak berjaya menggerakkan masyarakat di Ipoh memulihara kawasan warisan. Berdasarkan kajian literatur dan penemuan di empat buah bandar warisan lain, penyelidikan ini telah memacu cadangan-cadangan bagi meningkatkan potensi dan kesedaran di kalangan masyarakat, seterusnya menggerakkan masyarakat memulihara kawasan warisan. Cadangan ini merupakan satu pakej lengkap untuk meningkatkan potensi kawasan warisan dan kesedaran di kalangan masyarakat ke atas entiti warisan kawasan. Malah, ia boleh diaplikasikan kepada bandar-bandar lain yang menghadapi masalah pengabaian kawasan warisan di kalangan masyarakat.

COMMUNITY INVOLVEMENT IN CONSERVATION OF HERITAGE AREA IN IPOH CITY CENTRE, PERAK

Abstract

This research focuses on the problems of abandoned heritage sites by the community, administrators, users and building owners. To overcome these problems, two main aspects are measured to evaluate the community's acceptance level in stirring the efforts to conserve the sites. Potential and awareness are the two aspects that become as main objective in this research. The potential aspect was measured by evaluating the community's confidence and understanding level towards the heritage sites and how it could encourage the community to conserve these sites. Meanwhile, awareness aspect was measured by evaluating the level in encouraging the society to nurture the sites. A case study was conducted in Ipoh City Centre, Perak. The research included both quantitative and qualitative methodologies through observation, interviews and questionnaires distribution. This research used observational study in four heritage cities as supporting data in Melaka Heritage City, Lebu Pantai (Pulau Pinang), Kampung Glam (Singapore) and Melbourne (Australia). Through data analysis, this research concluded the potential and awareness aspects unsuccessfully encourage the community of Ipoh to conserve the heritage sites. Based on the literature and findings on four heritage cities, this research has come up with ideas that able to increase potential and awareness among community and able to mobilize them to conserve the heritage area. This idea is a complete package to increase the potential of heritage area and awareness amongst the community on heritage area entity. These suggestions could also be applicable to other cities that endure the same neglecting problems on heritage area amongst community.

BAB 1 PENGENALAN

1.1 Pengenalan

Sejak dua dekad ini penglibatan masyarakat menjadi isu global, ia dilihat sebagai satu pendekatan dari bawah ke atas (*bottom-up approach*) dalam usaha pemuliharaan warisan dan perancangan bandar (Esther, 2011). Pendekatan ini bermaksud satu bentuk penglibatan menyeluruh setiap lapisan masyarakat samada dari aspek pengagihan peranan (Castro, 2010) atau penyaluran input yang tepat kepada pentadbir untuk membuat keputusan dasar (Hart, 2004). Tujuannya adalah untuk memastikan pemuliharaan kawasan warisan setempat dapat memberi kelebihan kepada komuniti dengan meningkatkan potensi kawasan terbabit (Jimura, 2011). Ini kerana, masyarakat merupakan pihak berkepentingan ke atas entiti dalam sesebuah kawasan, ia merujuk kepada komuniti yang mencipta, memiliki dan menggunakannya (George, 2010).

Seperti Bandaraya Ipoh, memiliki pelbagai monumen bersejarah yang terbanyak dalam Negeri Perak (Raja Nazrin Shah, 2006) seharusnya membuka peluang untuk pelbagai agenda pembangunan ekonomi, sosiobudaya dan pelancongan (Deraf Rancangan Tempatan Ipoh 2020, 2010). Bangunan warisan yang kaya dengan elemen budaya ini amat bernilai kepada masyarakat setempat dalam pelbagai aliran seperti kesenian, sejarah, agama, nilai estetika dan pendidikan (ICCOMOS, 1993). Ini bermaksud,

kepentingan masyarakat seharusnya menjadi keutamaan dalam usaha pemuliharaan kawasan warisan.

Masyarakat yang berada dalam satu ruang tidak boleh diasingkan dari elemen fizikal yang wujud dalam persekitaran mereka kerana turut merangkumi bersama elemen budaya, hubungan sosial dan alam sekitar (Hargreaves, 2004). Menyedari kepentingan penglibatan masyarakat, maka penyelidikan ini melihat aspek potensi dan kesedaran sebagai pendorong dalam proses pemuliharaan kawasan. Menjadikan Bandaraya Ipoh sebagai lokasi kajian, isu pengabaian aset warisan diperhalusi bagi melihat masalah sebenar sebelum penyelidikan ini dimulakan seterusnya membantu menjustifikasikan peranan potensi dan kesedaran sebagai elemen pendorong masyarakat memulihara kawasan warisan.

1.2 Latarbelakang Isu

Menurut Piaw (2011), isu merupakan permulaan pembentukan persoalan kajian atau sering diungkapkan sebagai masalah kajian. Malah sesetengah penyelidik menyatakan kemampuan mentafsir masalah kajian dengan tepat dianggap sebagai separuh penyelesaian kepada penyelidikan tersebut, kerana ia merupakan penafsiran yang konkrit mengenai isu dalam sesuatu fenomena yang dikaji (Burns, 2000). Oleh itu, penyelidikan ini menyingkap dua isu pengabaian di kalangan pemilik/pengguna dan juga

pihak pentadbiran sebagai punca kepada masalah pemuliharaan kawasan warisan di Pusat Bandaraya Ipoh.

1.2.1 Pengabaian Pemuliharaan Kawasan Warisan di Kalangan Pengguna dan Pemilik Aset Warisan

Bagi Bandaraya Ipoh, pemilikan individu merupakan jumlah tertinggi berbanding bangunan yang dimiliki atau berkaitan kerajaan (Mohd Azman, 2011; Syed Zainol, 1995). Selama ini, elemen warisan di Ipoh lebih dikenali dengan bangunan berskala besar yang dimiliki oleh kerajaan dan organisasi utama seperti Stesen Keretapi, Mahkamah Tinggi, Pejabat Pos Lama, Dewan Bandaraya Ipoh, bangunan-bangunan pendidikan dan rumah-rumah kediaman pemimpin utama tempatan (Khoo Salma, 2005). Namun, dari segi kuantiti, bangunan berskala sederhana dan kecil lebih mendominasi keseluruhan kawasan warisan di Ipoh (Syed Zainol, 1995). Bangunan-bangunan ini dimiliki oleh individu atau pemain ekonomi semasa awal perkembangan bijih timah di Ipoh (Ming, 2009). Bangunan warisan jenis ini meliputi deretan bank dan rumah-rumah kedai dua hingga 3 tingkat seperti di Jalan Panglima Bukit Gantang Wahab, Jalan Sultan Iskandar dan Jalan Sultan Idris Shah, serta di bahagian lain sekitar pusat bandar (Abdur-Razzaq, 1999). Selain itu, pemilikan individu juga merangkumi bangunan residensi, bangunan keagamaan, sekolah persendirian, dewan-dewan perniagaan, hotel, restoran, dan pelbagai bangunan komersial lain (Raja Nazrin Shah, 2006).

Pelbagai faktor seperti masalah kewangan, tiada kesedaran kepentingan warisan, prospek perniagaan yang menurun, tiada kesinambungan waris pemilikan dan tiada kesinambungan operasi perniagaan telah menyebabkan bangunan ini gagal dipelihara dengan baik, ada sesetengahnya mulai rosak dan menunggu masa untuk roboh (Lynn Hollen Lees, 2008; Shuhana, 2005). Hari ini, bangunan individu mempelopori senarai utama bangunan warisan yang musnah. Manakala sejumlah 40% premis kosong di pusat bandaraya tanpa aktiviti telah dilaporkan dalam Rancangan Tempatan 2020 (Majlis Bandaraya Ipoh, 2010).

Gambaran ini turut dipapar dalam media cetak dan aktivis warisan tempatan seperti Ipoh Echo dan Vicinity Perak, <http://perakheritage.wordpress.com> dan <http://www.ipohworld.org/blog>. Sehubungan itu, bangunan milik persendirian perlu diberi perhatian kerana ia mendominasi dan berada dalam kawasan warisan di Ipoh, seperti yang disarankan oleh Ribeiro (2008). Kelompok pemilik ini telah membentuk sebuah masyarakat, maka faktor penolakan masyarakat perlu difahami berdasarkan kepada pelbagai kekangan. Kekangan ini sekiranya tidak diatasi akhirnya menyebabkan masalah pemuliharaan kawasan warisan berlarutan sehingga bertambah sukar ditangani pada masa hadapan (Ribeiro, 2008).

Walau bagaimanapun, ketiadaan data inventori menyukarkan jumlah atau peratusan kemusnahan tersebut diukur (Zuraidah, 2008). Menyedari hakikat ini, satu bancian dilakukan bagi mendapatkan data awal, bancian ini dijalankan ke atas deretan rumah kedai yang dibina sebelum 1960 (pra

kemerdekaan). Lokasi bancian adalah 3 kilometer radius dari pusat bandar iaitu Bandar Ipoh Lama (Pekan Lama) dan Bandar Ipoh Baru (Pekan Baru). Hasil bancian ini ditunjukkan melalui Jadual 1.1 berikut.

Jadual 1.1 Bancian Unit Rumah Kedai di Pusat Bandaraya Ipoh.

Bil.	Nama Jalan	Bilangan premis yang kosong
1	Jalan Sultan Abdul Jalil	2
2	Jalan Law Wei Cheng	12
3	Jalan Raja Ekhrum	6
4	Jalan Raja Musa Aziz	3
5	Jalan Dato Tahwil Azar	1
6	Jalan Mustapha Al-Bakry	4
7	Jalan Masjid	15
8	Jalan Russel	3
9	Jalan Chung Thye Phin	4
10	Jalan Sultan Iskandar	8
11	Hala Pasar Baru	1
12	Lintasan Pasar Baru	2
13	Jalan Yu Tet Sin	4
14	Jalan Laxamana	7
15	Jalan Bijih Timah	3
16	Jalan Othman Talib	3
17	Persiaran Bijih Timah	2
18	Jalan Bandar Timah	5
19	Jalan Sultan Ipoh	5
20	Jalan Market	6
21	Jalan Tun Sambathan	4
22	Lorong Bijih Timah	3
23	Jalan Dato Maharajalela	2
24	Jalan Horly	3
25	Jalan Sultan Idris Shah	14
26	Jalan Treacher Selatan	4
27	Jalan Datoh	4
28	Jalan Tun Perak	10
29	Jalan Lahat	5
30	Lorong Panglima	8
JUMLAH		155

Sumber; Penyelidik, 2010

Jadual 1.1 menunjukkan terdapat 155 unit premis 2 dan 3 tingkat yang kosong sepenuhnya dan masih boleh digunakan untuk pelbagai aktiviti. Kawasan ini tersedia dengan pelbagai kemudahan asas seperti sistem perparitan, bekalan elektrik dan air, penyediaan tempat meletak kenderaan,

mempunyai pelanggan dan pengunjung sekitar serta pelbagai kelebihan lain. Selain itu, tahap pengabaian kawasan warisan di Bandaraya Ipoh turut disokong oleh satu lagi bancian yang ditunjukkan dalam Jadual 1.2.

Jadual 1.2; Bancian kemusnahan dan kerosakan bangunan dan kawasan warisan di Bandaraya Ipoh.

Bil	Bangunan/monumen	Tahun	Status
1	Jambatan Hugh Low di Jalan Sultan Iskandar	1890	Diroboh pada 2010 untuk digantikan dengan jambatan baru
2	Lam Looking Bazaar	1933	Musnah akibat kebakaran
3	Majestic Theater di Jalan C.M. Yusuf, Ruby Theatre dan Odeon Cinema	1938	Telah mengalami pengubahsuaian ketara tanpa memelihara keadaan asal bangunan. Manakala Majestic Theatre telah diroboh pada 2012
4	Auxiliary Police Mess di Jalan Panglima Bukit Gantang Wahab	1951	Musnah akibat kebakaran
5	Kampung Pisang	1800an	Kampung Melayu awal wujud sekitar tahun 1800an di tengah-tengah bandar Ipoh yang tidak lagi kelihatan pada hari ini. Antara monumen penting ialah Kota Tuan Habib, Jalan Istana,
6	Kampung Kuchai	1800an	Kampung Melayu awal wujud sekitar tahun 1800an di tengah-tengah bandar Ipoh yang tidak berpenduduk lagi, kini beberapa buah rumah tanpa penghuni merupakan monumen terakhir kelihatan dan menunggu masa untuk roboh
7	Kampung Jawa	1890an	Kampung Jawa juga merupakan kampung Melayu awal di Ipoh yang kini keluasan tanahnya semakin mengecil dan berpotensi untuk pupus. Antara monumen penting ialah Rumah Tok Hussain, salah seorang pemimpin awal Ipoh
8	King George V Silver Rotary Home, Kampung Kuchai	1931	Reput dan usang kini berdepan dengan risiko musnah
9	Rumah Dato' Seri Adika Raja di Jalan Datoh	1910	Rumah tinggal yang berisiko untuk roboh
10	Warta Kinta dan deretan rumah kedai Jalan Datoh	1930an	Deretan kedai yang mengandungi unit pejabat akhbar pertama Perak ini telah musnah sehingga 70% binaanya
11	Yau Tat Shin Market di Jalan Raja Ekram	1961	Dikenali sebagai Bazaar Bulat oleh warga tempatan pada zamannya kini tidak wujud lagi
12	Jalan Chung On Siew yang mempunyai 11 buah deretan rumah kedai		Dirobohkan pada bulan Ogos 2010 untuk memberi laluan kepada pembangunan baru

Sumber; Penyelidik, 2010.

Jadual 1.2 mendedahkan bahawa pemuliharaan kawasan warisan di Bandaraya Ipoh berada di tahap yang membimbangkan, sama ada telah rosak atau hilang akibat tiada usaha melindunginya. Kawasan dan himpunan bangunan warisan ini turut hilang bersama dengan cara hidup masyarakatnya seperti budaya, aktiviti ekonomi termasuk aspek seni bina. Walaupun kemusnahan tapak-tapak warisan sering dikaitkan dengan kesan pembangunan moden (Pheng, 1997), namun apa yang penting ialah dua bincangan awal ini menunjukkan aktiviti pemuliharaan warisan perlu diusahakan melalui perancangan yang rapi serta meningkatkan potensi kawasan dengan melibatkan pemilik, pengusaha, pentadbir, penduduk mahupun pengunjung. Maka sebelum perancangan dilakukan adalah wajar untuk mengesan punca sebenar pengabaian masyarakat terhadap pemuliharaan kawasan warisan mereka.

1.2.2 Pengabaian Pemuliharaan Kawasan Warisan Oleh Pihak Pentadbiran

Masyarakat merangkumi kesemua pihak yang berkongsi entiti dalam sesebuah kawasan, ia menuntut satu komitmen bersama dan saling bergantung antara satu dengan lain bagi mewujudkan satu kehidupan yang baik dan lengkap (George, 2010; Rothman, 1995). Maka perlu dilihat juga peranan agensi kerajaan dan pihak berkuasa tempatan kerana kumpulan masyarakat ini amat penting dalam menentukan kejayaan pemuliharaan sesebuah kawasan warisan (Smith, 2007). Menurut Wilson (2006) dalam kajian di 12 Tapak Warisan Dunia di United Kingdom menunjukkan bahawa pihak berkuasa tempatan merupakan organisasi terpenting berbanding 14

organisasi lain seperti badan-badan penasihat, jawatankuasa pengelola (kumpulan pengurusan tapak warisan), persatuan-persatuan masyarakat, institusi pendidikan, jabatan kerajaan, pemilik hartanah swasta, pemegang amanah konservasi, badan pelancongan, organisasi pengangkutan dan badan bukan kerajaan.

Ini menunjukkan dengan jelas bahawa peranan pihak kerajaan amat penting dan merupakan organisasi utama yang harus memelopori usaha pemuliharaan kawasan warisan sambil disokong oleh kumpulan masyarakat lain (Eden, 1999; Australian Heritage Commission, 2000). Namun begitu, sepanjang penyelidikan dan bacaan terhadap pelan-pelan perancangan pihak berkuasa tempatan iaitu Majlis Bandaraya Ipoh (MBI) dan kerajaan Negeri Perak bermula 2001 hingga 2010, tidak menemui sebarang perancangan khusus dan kukuh mengenai pemuliharaan elemen warisan di Ipoh. Jadual 1.3 berikut adalah senarai pelan perancangan yang dimaksudkan.

Jadual 1.3 Senarai Pelan Perancangan Pihak Berkuasa Tempatan, Kerajaan Negeri Perak dan Agensi Persekutuan Tahun 2001 Hingga 2010

Bil.	Pelan Perancangan
1	Wawasan dan Strategi Pembangunan Negeri Perak, disediakan oleh Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Perak, 23 Ogos 2001
2	Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015 (Sub Sektor Kebudayaan) yang disediakan oleh Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negeri Perak, Kementerian Kebudayaan, Kesenian dan Warisan (KeKKWa)
3	Program Retreat Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak Maju 2015, di Cameron Highlands 4-6 Mac 2006. Oleh Persekutuan Pekilang-Pekilang Malaysia Perak, Dewan Perniagaan Melayu Malaysia (Perak), Dewan Perniagaan & Perindustrian Cina Perak, Dewan Perniagaan India India Perak, Malaysia International Trade & Industry (MITI) Perak, Malaysian Industrial Development Authority (MIDA), Unit Perancangan Ekonomi Negeri (UPEN) Perak, Jabatan Perancang Bandar & Desa dan Perbadanan Kemajuan Negeri Perak (PKNP).
4	Pelan Pembangunan Strategik Bandar Raya Ipoh 2006-2015 oleh Majlis Bandaraya Ipoh, Mac 2006
5	Retreat Pelan Pembangunan Strategik Negeri Perak 2006-2015 (Pelaksanaan dan Pemantauan) di Cameron Highland pada Mac 2006, oleh Jabatan Perancang Bandar dan Desa
6	Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 8 (Tourism Industry in Perak) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, August 2008
7	Rancangan Struktur Negeri Perak 2020 yang telah diwartakan dalam Warta Kerajaan Negeri Perak (nombor Warta 495) pada 10 April 2008
8	Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 12 (Strategic Action Plan) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, August 2008
9	Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 10 (K-Inisiatif) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, August 2008
10	Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 1 (Eradiction of Poverty) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, August 2008
11	Pelan Strategik Perak Maju 2015 – Technical Paper 4 (Current Scenario of Perak's Economy) oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri Perak dgn Kerjasama Malaysian Institute of Economic Research, August 2008
12	Perak Tourism Strategic Action Plan (Draft Final Report) oleh Tourism Resource Consultants, New Zealand dengan kerjasama Universiti Teknologi Malaysia untuk Institut Darul Ridzuan dan Kerajaan Negeri Perak, Disember 2009.
13	Draf Rancangan Tempatan Ipoh 2020 oleh Majlis Bandaraya Ipoh yang dipamerkan kepada umum pada 23 Julai 2010 (masih belum dilancarkan)

Berdasarkan Jadual 1.3, daripada 13 pelan perancangan, hanya 2 yang menyentuh elemen warisan iaitu *Perak Tourism Strategic Action Plan* (2009) dan Draf Rancangan Tempatan Ipoh 2020. *Perak Tourism Strategic*

Action Plan (2009) menekankan elemen sejarah sebagai produk pelancong namun tidak menyatakan kaedah perlaksanaannya. Manakala Draft Rancangan Tempatan Ipoh 2020 pula, hanya memperuntukkan 1.3% dari keseluruhan perbelanjaan yang menyukarkan usaha pemuliharaan dijalankan. Boleh disimpulkan bahawa penglibatan pihak pentadbiran dalam pemuliharaan kawasan warisan masih belum mencukupi. Maka, menilai punca pengabaian oleh golongan tersebut juga perlu diberi perhatian.

Oleh itu, sebagai kesimpulan, setelah menelusuri isu pengabaian oleh pelbagai lapisan masyarakat di Bandaraya Ipoh, maka pemahaman keatas isu tersebut telah memacu pembentukan penyataan masalah. Piaw (2011) menjelaskan masalah kajian merupakan isu yang timbul dalam satu fenomena seterusnya menjadi penggerak serta dorongan untuk melakukan kajian.

1.3 Penyataan Masalah

Bagi negara membangun, wujud stigma dalam kalangan pentadbir dan juga masyarakat di mana pengukur kejayaan pembangunan sosioekonomi adalah berdasarkan permodenan urbanisasi, ini membawa kepada penumpuan berlebihan kepada permodenan bandar berbanding membangunkan sumber warisan sedia ada (Wang, 2007; Shuhana, 2005). Kajian menunjukkan 40% bangunan warisan di Malaysia tidak dipelihara dengan baik (Ching, 2013). Pernyataan ini turut disokong oleh Mohd Isa

(2011) yang menyatakan bangunan warisan di Asia secara keseluruhan kurang dilindungi. Penyelenggaraan adalah isu utama kerana selepas sesebuah bangunan dipulihara, didiami atau digunakan maka pemilik, pentadbir kawasan termasuk pengunjung merupakan kumpulan yang menentukan prestasi pemeliharannya. Ini bererti, kelemahan sokongan masyarakat merupakan punca berlaku pengabaian, ia berdasarkan senarai *World Heritage Site in Danger*, UNESCO, yang mendedahkan kronologi pembatalan status tapak warisan dunia akibat kelemahan tersebut (Mohd Isa, 2011).

Selain itu, kelemahan pemuliharaan kawasan warisan di Malaysia turut berpunca dari kegagalan memahami isu warisan secara holistik. Masyarakat yang tinggal, bekerja dan mengunjungi bandar akan berubah mengikut peredaran masa. Maka, bandar perlu berubah bagi memenuhi keperluan perubahan tersebut (Shahrul, 2013). Siti Norlizaiha (2011) turut menegaskan pemuliharaan menjadi penting sekiranya masyarakat asalnya kekal. Namun begitu, bagi masyarakat baru, pemahaman keatas mereka perlu dilakukan terlebih dahulu sebelum usaha pemuliharaan digerakan. Wan Hashimah (2012) dan Shahrul (2013) telah menemui jawapan dalam kajian mereka dengan meletakkan penglibatan masyarakat sebagai antara faktor utama mengatasi kelemahan pemuliharaan dan pengabaian kawasan warisan.

Walau bagaimanapun, apakah tindakan terbaik melalui kaedah penglibatan masyarakat ?. Walaupun Shahrul (2013) telah menyenaraikan jawapan asas kepada permasalahan ini dengan meletakkan pemahaman ke

atas potensi warisan dan kesedaran masyarakat merupakan kunci utama, namun masih belum ada kajian lanjut secara empirikal dan mendalam ke atas dua aspek ini. Oleh itu, berdasarkan dua aspek tersebut, penyelidikan ini memberi fokus kepada aspek potensi dan aspek kesedaran dalam permasalahan kawasan warisan. Kajian terperinci diperlukan bagi menjelaskan aspek potensi dan kesedaran mampu menggerakkan masyarakat memulihara kawasan warisan. Kepentingan kedua-dua aspek ini turut diuraikan dalam tajuk 1.3.1, 1.3.2 dan 1.3.3.

1.3.1 Aspek potensi dalam menggalakkan pemuliharaan kawasan warisan di kalangan masyarakat

Menurut Shipley (2011), sebelum 1960-an, negara-negara di Eropah Barat dan Amerika Utara yang terlebih dahulu merasai impak era industri telah mengabaikan bandar bersejarah mereka. Sehingga analisa dan pemahaman mengenai proses pembentukan bandar bersejarah tidak diberi tumpuan. Sebaliknya di Eropah Tengah dan Eropah Timur di mana kesan industri begitu perlahan, menjadikan analisa lebih kuat ke atas bentuk bandar dan memahami kepentingan bandar bersejarah. Ini kerana kekurangan kepesatan industri dan pembukaan kawasan baru menyebabkan himpunan bangunan sejak awal kemunculan bandar diperlukan semaksimum boleh untuk penjana ekonomi dan pelbagai aktiviti.

Walau bagaimanapun, Pickard (1993) mendapati bahawa negara Eropah Timur tidak pula mempunyai sistem perancangan pemuliharaan yang baik walaupun menggunakan bangunan secara berterusan. Perkara ini berbeza dengan United Kingdom dan Belanda yang lebih sistematik kerana keupayaan mereka mengesan potensi aset warisan. Bagi negara Eropah, potensi aset warisan dikesan oleh badan profesional manakala di Amerika Utara ia dilakukan oleh masyarakat setempat. Fenomena ini menyebabkan walaupun pada awalnya berlaku pengabaian akibat permodenan era industri namun akhirnya aset warisan dilihat semula sebagai memiliki prospek sosioekonomi yang tinggi, asalkan pemuliharaan kawasan dilakukan terlebih dahulu dan dirancang dengan baik (Shipley, 2011).

Senario ini bersamaan dengan negara membangun di Asia, punca pengabaian pemuliharaan aset warisan adalah kerana tidak mengetahui dan yakin dengan potensi warisan. Satu-satunya sebab bangunan warisan terus digunakan adalah kerana tiada pilihan menukarnya atau berpindah ke bangunan moden (Kurul, 2007). Selain itu, kurangnya pemahaman mengenai potensi bangunan warisan telah mewujudkan persepsi negatif dan hubungan kurang mesra dengan kumpulan hartanah moden (Yeoh, 1996). Bagi Malaysia amnya dan Bandaraya Ipoh khususnya, kes ini sama seperti di Eropah Timur, iaitu perlu ada keyakinan yang jelas mengenai potensi warisan. Keyakinan masyarakat bersifat sejagat dan cepat terkesan kerana ia bermula dari pemilik dan pengguna aset warisan, pengunjung seterusnya pentadbir (Foster, 2009; Langston, 2007). Oleh itu, perlu ada usaha untuk

membuktikan bangunan warisan diyakini dapat menjana pelbagai keuntungan (Kurul, 2007).

Perkara ini turut dicadangkan oleh Wilts (2007) agar bangunan dan kawasan warisan dijadikan satu ruang yang diyakini mampu memenuhi aktiviti sosioekonomi dan permintaan pengunjung semasa. Sekiranya keyakinan ini tidak tercapai, maka potensinya sukar diketengahkan, akhirnya akan diroboh untuk memberi laluan kepada pembangunan baru yang dirasakan lebih berpotensi. Mohd Isa (2011) menegaskan pakar UNESCO telah meletakkan elemen warisan di Asia menghadapi paling banyak ancaman. Hasil tinjauan Kamarul (2008) di Bandar Hilir Melaka, Ipoh, George Town dan Kuala Lumpur mendapati bangunan warisan di kawasan ini tidak dipelihara dengan baik mengikut prinsip pemuliharaan sebenar. Ini kerana nilai aset warisan tidak mampu dikenalpasti dan difahami oleh pihak berkepentingan seperti pemilik bangunan, masyarakat dan pentadbir kawasan (Mohd Isa, 2011). Perkara ini turut ditegaskan oleh Suriati (2013) yang menyatakan warisan setempat merupakan kapasiti atau potensi kawasan. Manakala pemuliharaan warisan tersebut merupakan usaha kearah meningkatkan potensi tersebut.

Bersandarkan hujah-hujah di atas samada contoh-contoh di Eropah mahupun di Malaysia, maka hubungan potensi dengan pemuliharaan perlu diukur. Teori awal sebelum ini disimpulkan sebagai, potensi yang bakal diperolehi akan menyebabkan usaha pemuliharaan aset warisan itu dilakukan. Walau bagaimanapun teori ini masih dinyatakan dalam bentuk

persetujuan, bukan dalam bentuk pengukuran atau pembuktian empirikal. Maka, perlu ada kajian mengukur hubungan potensi dengan pemuliharaan. Hubungan potensi dan pemuliharaan ini penting kerana memberi pemahaman dan gambaran jelas mengenai tahap keyakinan masyarakat seperti peniaga, pemilik dan pengguna aset warisan serta pentadbir keatas aset warisan kawasan. Keyakinan ini merupakan penggerak atau galakan kepada masyarakat untuk memulihara kawasan warisan mereka.

1.3.2 Aspek kesedaran dalam menggalakkan pemuliharaan kawasan warisan di kalangan masyarakat

Selain pemahaman mengenai potensi, aspek kesedaran yang rendah turut menyumbang kepada pengabaian kawasan warisan (Shuhana, 2005; Castro, 2010). Lindsay (1999) juga menegaskan bahawa kegagalan memupuk kesedaran di kalangan pelbagai lapisan masyarakat menyebabkan usaha mengembeleng aset warisan untuk pelbagai kegunaan semasa menjadi sukar. Kesedaran merupakan satu ikatan antara individu dengan masyarakat dan juga ikatan antara masyarakat dengan persekitaran (Hargreaves, 2004). Ikatan ini penting untuk mewujudkan saling kebergantungan antara satu sama lain dan mencerminkan identiti sebenar masyarakat dalam sesebuah kawasan. Manakala identiti dirumuskan sebagai satu entiti yang melekat dengan sesebuah masyarakat sehingga mencetus sensitiviti di kalangan mereka (Mansfield, 2008).

Kesedaran secara lansung mewujudkan perasaan setiap elemen di dalamnya adalah penting dan perlu dilindungi (George, 2010), ia dikenali sebagai perasaan kepunyaan atau *sense of belonging* iaitu merasai sebahagian daripada masyarakat dan juga persekitaran (Hargreaves, 2004). Kesedaran ini akhirnya akan memperjelaskan kepentingan dan keperluan memelihara identiti masyarakat (Shu, 2003). Berdasarkan penghuraian di atas, maka aspek kesedaran masyarakat ke atas aset warisan dilihat sebagai langkah yang tepat untuk menggerakkan usaha pemuliharaan di kalangan masyarakat.

Mubin (2012) dalam kajiannya juga menegaskan pembangunan sumber warisan dipengaruhi oleh sikap masyarakat di mana masyarakat dilihat sebagai penggerak kepada pemuliharaan. Lebih jelas, Arazi (2010) meletakkan masyarakat sebagai kumpulan penentu sesebuah bangunan dan kawasan warisan bakal dipelihara atau sebaliknya. Ini berdasarkan pertembungan tradisi dengan budaya baru dalam proses modenisasi, sikap tidak peduli kepada persekitaran akan mewujudkan sempadan antara masyarakat dengan persekitaran mereka. Ini juga menerangkan hubungan antara pembangunan dan warisan mempunyai kebergantungan dari perubahan sikap masyarakat (Mubin 2012). Kebergantungan terhadap sikap masyarakat turut ditegaskan oleh A. F Mohd-Isa (2011) yang menekankan aspek dedikasi atau prihatin masyarakat mempengaruhi tahap pemeliharaan bangunan warisan. Pernyataan beliau ini merujuk kepada kajian kelemahan penyelenggaraan bangunan warisan di Malaysia.

Walau bagaimanapun, seperti juga potensi, aspek kesedaran ini dinyatakan sebagai salah satu teori yang dipersetujui, namun tidak pernah dibuktikan melalui pengukuran. Oleh itu, adalah penting untuk menilai sejauh mana kesedaran wujud di kalangan masyarakat sehingga menggalakkan mereka memulihara kawasan warisan. Kedua-dua aspek potensi dan kesedaran ini penting sebelum usaha pemuliharaan kawasan warisan digerakkan, kerana tanpa mengetahui tahap kedua-duanya, kejayaan pemuliharaan kawasan masih belum terjamin (S.N. Harun, 2011; Shu, 2003; Lindsay, 1999; Wilts, 2007)

1.3.3 Hubungan antara aspek potensi dan aspek kesedaran

Menurut Chynoweth (1996) berdasarkan persepsi kukuh terhadap potensi warisan akhirnya akan membentuk kesedaran. Ia merujuk kepada *institutional perspective* iaitu tanggapan dan pengetahuan keseluruhan masyarakat membentuk persepsi dan kepercayaan yang kuat di kalangan mereka termasuklah usaha memulihara aset warisan (Hunt, 2006; Clegg, 1992). Namun muncul juga kajian yang menyatakan bahawa kesedaran adalah perasaan keikhlasan melindungi aset warisan tanpa memikirkan balasan dan keuntungan yang diterima, terutamanya merujuk kepada konsep *sense of belonging* (Hargreaves, 2004). Sekali lagi, pernyataan mengenai aspek potensi dan aspek kesedaran hanya merupakan satu bentuk persetujuan oleh pengkaji-pengkaji terdahulu malah persetujuan tersebut berbeza-beza.

Penyelidikan ini percaya perbezaan tersebut disebabkan ketiadaan pengukuran empirikal keatas hubungan kedua-duanya. Mungkin bagi sesetengah kawasan, potensi melebihi kesedaran manakala bagi kawasan warisan lain adalah sebaliknya. Memahami hubungan ini penting untuk menentukan aspek mana yang perlu diberi penekanan. Sekiranya didapati potensi yang mempengaruhi kesedaran, maka dalam perancangan pembangunan kawasan warisan, peluang-peluang sosio-ekonomi serta penjanaaan keuntungan kepada masyarakat perlu diberi keutamaan. Berbanding mewujudkan rasa prihatin terhadap warisan di kalangan masyarakat. Begitu juga sebaliknya, sekiranya didapati kesedaran mempengaruhi pemuliharaan maka program dan agenda membentuk kesedaran sejagat di kalangan masyarakat perlu digerakkan dahulu.

1.4 Kajian Literatur

Kajian literatur dalam bab ini merangkumi penghuraian ringkas mengenai lima elemen utama penyelidikan iaitu 1.4.1 Pemuliharaan Kawasan Warisan, 1.4.2 Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan, 1.4.3 Potensi Kawasan Warisan, 1.4.4 Kesedaran Kepentingan Kawasan Warisan dan 1.4.5 Teori Kemerosotan Bandar. Selain teori kemerosotan bandar, keempat-empat item ini akan diterangkan dengan lebih terperinci dalam Bab 3 Kajian Literatur.

1.4.1 Pemuliharaan Kawasan Warisan

Pemuliharaan merupakan satu kaedah melindungi monumen warisan daripada pupus seterusnya menyelamatkan nilai budaya, estetika dan fungsi yang ada padanya (Mansfield, 2008; Foster, 2009). Selain perlindungan, pemuliharaan bertujuan menganjak kualiti dan nilai, iaitu daripada sebuah bangunan terbiar kepada ruang boleh guna, daripada hampir roboh kepada sebuah ruang yang kukuh (Bullen, 2007) dan mempunyai prospek untuk pelbagai aktiviti ekonomi seperti perniagaan, rekreasi dan kebudayaan (Wood, 2005). Dari aspek kawasan warisan, ia merujuk kepada proses pemuliharaan yang lebih holistik, kerana sesebuah kawasan merangkumi bersama dengan masyarakat, identiti budaya, struktur fizikal serta aktiviti sosioekonomi, termasuklah elemen ketara dan tidak ketara (Shuhana, 2005; Snyder, 2008).

Maka, pemuliharaan kawasan merujuk kepada perlindungan dan pengkalan keseluruhan elemen warisan yang ada dalam ruang persekitarannya, seperti susunatur kawasan, jaringan hubungan (trafik dan laluan kaki), imej kawasan (rupa fizikal bangunan dan garisan langit) serta struktur binaan (Zhang, 2008; Cohen, 2005). Seterusnya pemuliharaan kawasan bertujuan menggalakkan ekonomi setempat dan memasarkan kawasan sebagai destinasi utama aktiviti sosial dan komersial (Yue, 2008), menyumbang kepada pembentukan identiti dan budaya masyarakat serta membantu mendefinisikan ciri-ciri sebuah kawasan (Tweed, 2007).

1.4.2 Penglibatan Masyarakat Dalam Pemuliharaan Kawasan Warisan

Lawson (2010) menegaskan golongan pengguna, pemilik dan pentadbir merupakan satu kumpulan masyarakat. Maka pengabaian kumpulan ini perlu ditangani terlebih dahulu. Masyarakat dilihat bukan sekadar mewakili sesuatu tempat tetapi lebih kepada perkaitan antara tempat dan kepentingannya. Kepentingan tersebut tidak boleh diasingkan dari persepsi kehidupan harian mereka, ini bererti usaha pemuliharaan kawasan perlu dipelopori oleh masyarakat yang berada di dalamnya (Tweed, 2007; Hargreaves, 2004). Penglibatan masyarakat menurut Wagner (2009) akan membentuk modal sosial. Modal sosial penting untuk digabungkan dengan modal lain seperti modal kewangan dan juga modal insan. Modal sosial adalah kepercayaan, norma, kesalingan dan jaringan yang terhasil dari kerjasama individu bagi membentuk sokongan masyarakat. Maka, penglibatan masyarakat merupakan kaedah dinamik melindungi warisan kerana ia merupakan sejarah akar umbi melangkaui beberapa generasi walaupun berlaku perubahan dalam masyarakat (Khalaf, 2010).

Dalam isu warisan, walaupun kerajaan telah menjalankan pelbagai usaha pemuliharaan seperti tekanan undang-undang, menjana peruntukkan atau dana, memperkenalkan pelbagai insentif cukai serta kempen. Namun tanpa penglibatan masyarakat, usaha ini sukar dilakukan. Castro (2010) dalam kajiannya mengenai pembangunan warisan di Pulau Sicily antara 1993 hingga 2000, mendapati penglibatan masyarakat penting untuk mengesan prospek ekonomi di sesebuah kawasan warisan dan mengenalpasti kehendak

masyarakat setempat. Maka, pembangunan yang dirancang haruslah memberi kelebihan dan keuntungan kepada masyarakat kerana masyarakat merupakan pihak yang berkepentingan ke atas sesuatu entiti. Entiti warisan ini merujuk kepada masyarakat yang mencipta dan memilikinya (George, 2010).

1.4.3 Potensi Kawasan Warisan

Potensi kawasan warisan sering dikaitkan dengan usaha menghidupkan kembali kawasan sebagai sebuah lokasi kediaman yang selesa dan selamat, lokasi pekerjaan dan perniagaan berdaya maju dan juga lokasi riadah yang memenuhi keperluan psikologi kehidupan (Benneth, 2001). Konteks penyuburan kawasan ini ditegaskan oleh Bullen (2009) yang menyatakan pemuliharaan kawasan menjana potensi lebih luas sehingga memberi kesan kepada peningkatan kualiti hidup, memulih sistem kejuruan, meningkat pertumbuhan ekonomi, menggiatkan aktiviti masyarakat, mengekal aset warisan dan budaya, mengurangkan penggunaan sumber tenaga dan sumber semulajadi, mengelak impak negatif alam sekitar, menghalang penyelerakkan bandar dan seterusnya memenuhi aspirasi penduduk setempat.

Walau bagaimanapun, memahami sumber yang ada dalam kawasan merupakan perkara asas sebelum usaha pemuliharaan dilakukan, sumber-sumber ini perlu bersandarkan kepada kepakaran, maklumat dan

penyelidikan di kawasan itu sendiri (Munda, 2008). Jika tidak, ia akan membawa kepada kelemahan mentafsir potensi kawasan dan mempengaruhi signifikan pemuliharaan. Seterusnya menggalakkan pengabaian warisan di kalangan masyarakat yang selama ini turut menerima tekanan urbanisasi (Smith, 2007). Menyedari kepentingannya, maka keyakinan mengenai potensi kawasan warisan harus dimulakan dengan mempromosi kepada sasaran pasaran, iaitu pengguna, pelanggan dan pengunjung (Kavaratzis, 2008). Maka masyarakat setempat perlu lebih kreatif mencipta potensi kawasan berteraskan sumber warisan (Facca, 2011).

Christian (1998) memberi contoh potensi berasaskan spektrum kawasan seperti persembahan (opera, ballet, konsert, teater), industri budaya (rancangan televisyen, panggung wayang, rakaman), muzium, galeri seni, perayaan, pameran, seni visual (lukisan, arca) termasuklah senibina. Maka, kejayaan ekonomi sesebuah kawasan perlu bermula dengan penghargaan ke atas persekitaran, ia juga merangkumi kebijaksanaan mengenal pasti kehendak pelanggan di pelbagai cabang ekonomi (Hospers, 2004; Doyle, 2000; Bullen, 2007). Diringkaskan bahawa, potensi menentukan signifikan pemuliharaan kawasan warisan dan pengetahuan serta keyakinan mengenainya perlu datang dari masyarakat itu sendiri.

1.4.4 Kesedaran Kepentingan Kawasan Warisan

Kesedaran dalam konteks pemuliharaan merujuk kepada rasa menghormati dan menghargai aset warisan. Kesedaran ini dijemakan dalam pelbagai bentuk tindakan ke arah melindungi aset warisan tersebut (The Operational Guidelines, WHC, 2008) termasuklah melibatkan diri dalam pemuliharaan (Shu, 2003). Kesedaran masyarakat ini berkait rapat dengan perasaan *sense of belonging* iaitu rasa kepunyaan ke atas sesuatu dalam persekitaran mereka (Smith, 2010). Perasaan ini menjelaskan lagi hubungan antara persekitaran dengan masyarakat di dalamnya, samada berteraskan keuntungan atau identiti (Hargreaves, 2004). *Sense of belonging* juga melengkapkan teori *sense of place* atau kepekaan masyarakat terhadap persekitaran. Teori ini menepati maksud keseluruhan kawasan yang luas, bukan merujuk kepada satu aset warisan sahaja (Smith, 2007).

Kepekaan persekitaran merupakan gerakkan kesedaran yang lebih cepat dan efisien kerana bersifat sejagat meliputi pengguna, pengunjung, pemilik aset warisan dan pentadbiran kawasan (Shuhana, 2008; Graham, 2006). Seterusnya merealisasikan konsep masyarakat menyelesaikan masalah mereka dan menentukan pembangunan mereka sendiri (Lawson, 2010). Dalam masa sama, warisan merupakan alat yang berkesan untuk perpaduan masyarakat, membentuk identiti kawasan dan aktiviti lapang yang berfaedah serta menjana keuntungan (D'Auria, 2001; Pérez, 2010). Smith (2010) menegaskan kesedaran merupakan perkara yang perlu diwujudkan dahulu sebelum sesebuah kawasan warisan itu dibangunkan.

Rumusan awal mengenai potensi dan kesedaran boleh merujuk kepada Worpole (1993) yang menyatakan bahawa, bandar yang sukar menarik kedatangan pengunjung dan pelabur luar, perlu berusaha memastikan agar masyarakat di dalamnya juga tidak meninggalkan kawasan, ini termasuk mencipta potensi dari pelbagai aspek kehidupan. Manakala kesedaran masyarakat dalaman pula menjamin pembangunan sosioekonomi dengan lebih mapan.

1.4.5 Teori Kemerostan Bandar

Dari segi istilah kemerostan bandar didefinisikan sebagai berlakunya kemelesetan dan kemerostan ekonomi sehingga mengakibatkan persekitaran yang terbiar, usang dan rosak (Dewan Bahasa dan Pustaka). Perkara ini turut diterangkan oleh Rosenthal (2008) mengenai kemerostan ekonomi masyarakat bandar memberi kesan kepada kemerostan elemen fizikal bandar. Maka tahap kemerostan bandar dipengaruhi oleh daya saing ekonominya. Selain sosioekonomi, faktor lain yang turut mempengaruhi perubahan bandar ialah politik, demografi dan ekologi (Franz, 2013). Brueckner (2011) pula menerangkan faktor pemasaran bandar mempunyai kesan langsung kepada kemerostan bandar. Kelemahan pemasaran dikaitkan dengan kesesakan kawasan bandar, kelemahan infrastruktur, kekurangan ruang terbuka dan penawaran produk kepada pengunjung dan masyarakat telah menyumbang kepada kemerostan bandar.